

**Ajuntament
de Barcelona**

**Consorci de Salut i
Social de Catalunya**

Aplicació de les noves guies i clàusules de contractació social i ambiental de l'Ajuntament en les entitats proveïdores de salut a Barcelona

Informe de resultats

Consorci de Salut i Social de Catalunya

28 de març de 2018

Índex

1. INTRODUCCIÓ.....	3
2. PRECEDENTS.....	5
3. INICI DEL GRUP I METODOLOGIA	6
4. MARC NORMATIU RELATIU A LA CONTRACTACIÓ PÚBLICA SOCIALMENT RESPONSABLE .	10
5. EL NOU ROL DE LA COMPRA PÚBLICA: LES CLÀUSULES SOCIALS I MEDIAMBIENTALS	13
6. LA CONTRACTACIÓ PÚBLICA AL SECTOR SALUT	14
7. LES CLÀUSULES DE CONTRACTACIÓ SOCIAL AL SECTOR SALUT	16
7.1. Clàusules socials a la definició del contracte	18
7.1.1. Objecte del contracte	18
7.1.2. Pressupost màxim de licitació.....	18
7.1.3. Valoració del preu al 35%	19
7.2. Clàusules socials respecte del personal contractat	20
7.2.1. Nombre de contractes indefinits en l'execució del contracte	20
7.2.2. Salari de les persones ocupades en l'execució del contracte.....	21
7.2.3. Contractació de persones en situació d'atur amb dificultats d'inserció laboral o d'exclusió social.....	23
7.3. Clàusules socials respecte a mesures d'igualtat i no discriminació	25
7.3.1. Igualtat de gènere	25
7.3.2. Clàusula de no discriminació de persones LGTBI	26
7.3.3. Persones treballadores amb discapacitat	28
7.4. Clàusules socials respecte a la subcontractació.....	29
7.4.1. Subcontractació amb empreses d'economia social	29
7.4.2. Pagament a les empreses subcontractades.....	30
8. LES CLÀUSULES DE CONTRACTACIÓ MEDIAMBIENTAL AL SECTOR SALUT	32
8.1. Clàusules mediambientals al servei de cuina	35
8.2. Clàusules mediambientals al servei de neteja	39
8.3. Clàusules mediambientals del servei de manteniment	42
8.4. Clàusules mediambientals del servei de bugaderia i uniformitat.....	43
9. RESULTATS DEL GRUP DE SALUT EN LA NOVA CONTRACTACIÓ PÚBLICA	48
9.1. Valoració de les clàusules socials i mediambientals per part del grup	48
9.1.1. Valoració de les clàusules socials	51
9.1.2. Valoració de les clàusules mediambientals	63
10. CONCLUSIONS.....	73
11. L'OPINIÓ DELS EXPERTS	74

1. Introducció

La nova Llei de contractació pública publicada en el BOE el passat 9 de novembre transposa a l'ordenament jurídic espanyol, dues de les tres Directives de contractació de la Unió Europea, la Directiva 2014/23/UE relativa a l'adjudicació dels contractes de concessió i la Directiva 2014/24/UE sobre contractació pública. La nova Llei de contractació pública ha entrat en vigor el dia 9 de març de 2018.

Una de les novetats més importants a la nova Llei és la inclusió, de manera transversal, a totes les licitacions d'aspectes i clàusules socials i ambientals amb l'objectiu de fomentar la compra pública amb responsabilitat social i ambiental.

Les Guies de contractació pública social i ambiental de l'Ajuntament de Barcelona incorporen clàusules de millora de les condicions laborals, de justícia social i de sostenibilitat ambiental en l'execució dels contractes del sector públic. Aquesta aplicació de les noves guies de contractació suposa incidir de manera directa en les condicions socials, econòmiques i laborals (com ara els salaris i drets de conciliació familiar) de molts ciutadans de la ciutat que treballen en empreses que presten els serveis contractats pel sector públic, i en la millora d'aspectes ambientals que incideixen directament en la salut dels ciutadans i usuaris dels serveis contractats (com ara les emissions de la flota de vehicles).

En aquest sentit, els serveis sanitaris de finançament públic, amb un pressupost total superior als 1.900 milions d'euros a la ciutat, constitueixen sens dubte un dels sectors on la difusió d'aquestes clàusules de contractació pot tenir un major impacte en el benestar i salut de treballadors/es i ciutadania. L'Ajuntament participa directament en la governança de diverses entitats proveïdores de salut i indirectament mitjançant el Consorci Sanitari de Barcelona en tots els proveïdors de salut que presten serveis a la ciutat de Barcelona, i ha expressat en els diferents òrgans de govern la voluntat de poder treballar l'aplicació de les noves guies de contractació pública social i ambiental.

En aquesta línia, el mes de novembre de 2016, vàrem convocar a les gerències d'aquestes entitats i vàrem constituir un grup de treball amb els seus referents de contractació.

Fruit d'aquesta necessitat l'Ajuntament de Barcelona i el Consorci de Salut i Social de Catalunya com a mitjà propi de l'administració van signar una encomana de gestió per a dur a terme la coordinació i el seguiment del grup de treball per a l'aplicació de les noves guies de contractació social i mediambiental a les entitats proveïdores de salut de la ciutat de Barcelona.

El present informe dóna compte del treball realitzat i extreu les principals conclusions sobre l'aplicació pràctica de les guies al sector.

2. Precedents

El mes d'octubre de 2016 en una reunió amb el Sr. Francisco Blanco, responsable de l'elaboració de les guies de contractació de l'Ajuntament de Barcelona i la Sra. Mar Campanero responsable de la contractació verda i sostenible es va marcar l'objectiu de fer una presentació als proveïdors del sector salut que ens permetés generar un grup de treball multidisciplinari en el que es pogués treballar una adaptació de les guies i criteris a les empreses participades per l'Ajuntament del sector salut. Finalment, la convocatòria es va ampliar a les empreses públiques de salut que operen a la ciutat de Barcelona i estan integrades dins del Consorci Sanitari de Barcelona.

El dia 28 de Novembre de 2016 a la Sala Consolat de Mar de l'Ajuntament de Barcelona es va fer la presentació de les guies de contractació social a gerents i directius de les organitzacions esmentades al punt 3. Com a resultat d'aquesta reunió es va configurar un grup de treball dels responsables de contractació de les organitzacions i se'l va convocar pel dia 18 de Gener per constatar la necessitat de generar un grup en els proveïdors de salut per treballar l'aplicació de les guies, definir la metodologia de treball i començar amb les primeres trobades.

El grup de salut en contractació social es va reunir tres vegades més durant el període de Febrer a Abril de 2017 per a fer una explicació detallada de les guies de contractació social i mediambiental de l'Ajuntament de Barcelona i es va detectar la necessitat de continuar avançant en l'aplicació de les guies al sector salut.

3. Inici del grup i metodologia

El grup de treball incorpora les organitzacions impulsores, l'Ajuntament de Barcelona i el Consorci de Salut i Social de Catalunya i representants de tots els proveïdors sanitaris públics del Consorci Sanitari de Barcelona a excepció de l'Institut Català de la Salut.

Els membres del grup són:

- Ajuntament de Barcelona
- Consorci de Salut i Social de Catalunya
- Consorci Sanitari de Barcelona
- Agència de Salut Pública de Barcelona
- PAMEM
- Fundació de Gestió de l'Hospital de Sant Pau
- Consorci Sanitari Integral
- Consorci Parc de Salut Mar
- Consorci Hospital Clínic
- Parc Sanitari Pere Virgili
- Laboratori de Referència de Catalunya
- Imatge mèdica intercentres

A l'inici del grup es van convocar a les direccions responsables dels processos de contractació a les diferents institucions i, posteriorment, en una fase més tècnica de treball sobre els plecs, es van incorporar les persones directament responsables de l'elaboració dels plecs en cadascuna de les organitzacions.

La metodologia va ser de treball presencial en reunions periòdiques coordinades per personal del CSC i amb els experts de les àrees de contractació social i mediambiental de l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya.

Es van realitzar dues reunions per presentar el marc legal de la nova contractació pública i les diferents guies elaborades per l'Ajuntament de Barcelona. Una vegada situats el marc i els objectius es va entrar en una fase de treball en la que l'objectiu era l'aplicació dels nous criteris a la contractació de les entitats proveïdores de salut i la observació de les especificitats del sector i, quines eines i adaptacions es necessitaran per a la seva aplicació.

(/media/upload/gif/cache/grupcontractaciosectorsalut_1498564647_800.jpg)

Ahí es va realitzar una sessió de treball del grup de contractació responsable del sector salut que impulsa el Consorci de Salut i Social de Catalunya (CSC) i l'Ajuntament de Barcelona. La sessió es va iniciar amb l'assistència de la Generalitat de Catalunya, a càrrec de Maria José Sarrías, de la direcció general de qualitat ambiental del Departament de Territori i Sostenibilitat. Seguidament es va tractar el tema de la contractació ambiental i es van presentar els criteris establerts a les instruccions tècniques de sostenibilitat de compra d'edificis i de productes tèxtils.

En una d'aquestes reunions es van treballar específicament amb plecs reals cedits per dos de les institucions que formen el grup i que estaven pendents de publicació. En aquestes reunions també es van resoldre els dubtes plantejats sobre els concursos que van aportar altres membres amb l'objectiu que al menys en tres plecs pendents de publicar s'incloguessin clàusules socials i mediambientals.

Jornades de comunicació i presentació de resultats

El CSC, una vegada finalitzades les tasques del grup i liderat pel seu servei de contractació i compres agregades, va organitzar unes jornades de comunicació i presentació dels resultats a les que van assistir més de 150 persones amb les ponències dels experts en clàusules socials i ambientals proposats per l'Ajuntament i que van participar en tots els treballs del grup (César Sánchez i Josep Esquerrà).

La notícia va tenir repercussió en el sector i adjuntem un extracte de la web del CSC:

“La Jornada del SACAC: “La nova llei de contractes del sector públic” ha reunit, aquest dimarts 21 d'octubre, a més de 150 professionals al Caixa Fòrum de Barcelona. A la sessió s'han explicat les novetats que introdueix la Llei de Contractes del Sector Públic, per la que es transposen a l'ordenament jurídic espanyol les Directives del Parlament Europeu i del Consell, 2014/23/UE i 2014/24/UE, de 26 de febrer de 2014”.

Neus Colet i Arean, presidenta del Tribunal Català de Contractes del Sector Públic de la Generalitat de Catalunya, ha estat l'encarregada de la primera ponència: Les novetats introduïdes per la nova Llei de Contractes del Sector Públic. Colet ha afirmat que entre els nous objectius de la compra pública està "l'adquisició intel·ligent" que té en compte la innovació, així com la sostenibilitat i les polítiques públiques. Així mateix, ha explicat que "la nova llei incrementa la transparència, millora la relació qualitat-preu i el sistema de compra pública és més eficient, transparent i íntegre". "El disseny de la contractació ha d'estar dirigit als interessos públics que estem gestionant" ha estat una altra de les afirmacions de Neus Colet.

Després, ha intervingut César Sánchez, tècnic de la Direcció de Coordinació de Contractació Administrativa de l'Ajuntament de Barcelona, explicant Els Criteris Socials en la nova Llei de Contractes del Sector Públic. Sánchez ha explicat les diferències entre la compra pública regular i l'estratègica, destacant que aquesta última incorpora mesures socials i ambientals de manera preceptiva i com a valor afegit. A més, ha afirmat que la Compra Pública Estratègica "ha de mantenir diàleg amb el mercat que fomenti la innovació" i que "el preu no ha de ser el factor determinant de l'adjudicació dels contractes i cal prioritzar-ne la qualitat". César Sánchez també ha destacat els millors salaris i l'estabilitat laboral com a criteris d'adjudicació complementaris al preu.

L'última de les ponències Criteris mediambientals en la nova Llei de Contractes del Sector Públic ha estat a càrrec de Josep Esquerrà, membre fundador d'Ecoinstitut SCCL. Esquerrà ha explicat que ara la formació i capacitat es poden valorar com a criteris d'adjudicació. El ponent també ha afirmat que sempre que l'objecte del contracte afecti o pugui afectar el medi ambient, les prescripcions tècniques es definiran aplicant criteris de sostenibilitat i protecció ambiental. Aquestes podran referir-se al procés de producció o prestació de l'obra, servei o subministrament o a un procés d'una altra fase del seu cicle de vida inclús quan aquests factors no formin part de la seva substància material. Per últim, Josep Esquerrà ha posat exemples d'instruccions tècniques per a l'aplicació de criteris de sostenibilitat.

Els assistents a la jornada han rebut un document resum amb les principals novetats introduïdes per la Llei 9/2017, de 8 de novembre, de Contractes del Sector Públic, per la que es transposen a l'ordenament jurídic espanyol les Directives del Parlament europeu i del Consell 2014/23/UE i 2014/24/UE, de 26 de febrer de 2014, elaborat pel CSC, el SACAC i el grup de salut en la nova contractació pública.

4. Marc normatiu relatiu a la contractació pública socialment responsable

La Directiva 2014/24/UE, del Parlament Europeu i del Consell, de 26 de febrer de 2014, sobre contractació pública i per la que es deroga la Directiva 2004/18/CE, impulsa als Estats membres de la Unió Europea, a implementar en les seves normatives internes la contractació pública socialment responsable.

La finalitat de la Directiva, entre altres, és permetre a les entitats contractants utilitzar millor la contractació pública amb el recolzament d'objectius socials comuns. En aquest sentit la consideració segona de la Directiva destaca el paper clau de la contractació pública en l'Estratègia Europea 2020, com un dels instruments basats en el mercat que han d'utilitzar-se per a aconseguir creixement intel·ligent, sostenible i integrador, garantint al mateix temps un ús més eficient dels fons públics.

La consideració trenta-setena de la Directiva remarca la importància que, per tal d'integrar els requisits mediambientals, socials i laborals en els procediments de licitació pública, tant els Estats membres com els poders adjudicadors prenguin les mesures pertinents per tal de vetllar pel compliment de les seves obligacions en els àmbits del dret ambiental, social i laboral així com d'altres lleis, reglaments, decrets, convenis col·lectius i decisions, tant nacionals com de la Unió, així com d'obligacions derivades d'acords internacionals ratificats per tots els Estats membres.

En aquest mateix sentit, l'article 18.2 de la Directiva estableix les bases d'una contractació pública socialment responsable, obligant als estats membres a prendre les mesures pertinents per a garantir que en l'execució dels contractes públics els operadors econòmics compleixin les obligacions aplicables en matèria mediambiental, social o laboral establertes al dret de la Unió Europea, al dret nacional, als convenis col·lectius, a les disposicions de dret ambiental, social i laboral de l'Annex X i als convenis internacionals de la directiva esmentada.

A més, la consideració noranta-setena de la mateixa Directiva es recull la necessitat que els poders adjudicadors estiguin autoritzats a adoptar criteris d'adjudicació així com condicions d'execució dels contractes públics en qualsevol dels seus aspectes i en qualsevol fase del seu cicle de vida.

A nivell estatal la contractació pública socialment responsable deriva en primer lloc, de la Llei 9/2017, de 8 de novembre, de Contractes del Sector Públic, per la que es transposen a l'ordenament jurídic espanyol les Directives del Parlament Europeu i del Consell 2014/23/UE i 2014/24/UE, de 26 de febrer de 2014.

Aquesta Llei a més de recollir i transposar les exigències de la Directiva 2014/24/UE i 2014/23/UE pretén dissenyar i executar un nou sistema de contractació pública, més eficient, transparent i íntegre. En aquest sentit la Llei 9/2017, de 8 de novembre, de contractes del Sector Públic, per la que es transposen a l'ordenament jurídic espanyol les Directives del Parlament Europeu i del Consell 2014/23/UE i 2014/24/UE, de 26 de febrer de 2014, busca una major seguretat jurídica i utilitzar la contractació com un instrument per implementar les polítiques en matèria social, mediambiental, d'innovació i desenvolupament i promoció de les PIMES, garantint la eficiència de la despesa pública i respectant els principis d'igualtat de tracte, no discriminació, transparència, proporcionalitat i integritat.

En aquest sentit, l'article 1.3 de la Llei preveu la incorporació de manera transversal i preceptiva, en tota contractació pública, de criteris socials i mediambientals, sempre que guardin relació amb l'objecte del contracte.

Així, els criteris socials i mediambientals es podran incloure tant en el disseny dels criteris d'adjudicació, com a criteris qualitatius per valorar la millor relació qualitat-preu, o com a condicions especials d'execució.

L'article 202 de la Llei 9/2017, de 8 de novembre, de contractes del Sector Públic, per la que es transposen a l'ordenament jurídic espanyol les Directives del Parlament Europeu i del Consell 2014/23/UE i 2014/24/UE, de 26 de febrer de 2014, imposa l'obligació als Òrgans de Contractació de preveure, en els plecs, almenys una de les condicions essencials d'execució de tipus mediambiental, social o ètic.

Respecte a consideracions de tipus mediambiental es poden incloure les següents: condicions que persegueixin la reducció de les emissions de gasos d'efectes d'hivernacles; una gestió més sostenible de l'aigua; el foment de l'ús d'energies renovables; la promoció del reciclatge de productes i l'ús d'envasos reutilitzables; impuls d'entrega de productes a granel i producció ecològica.

Pel que fa a les consideracions de tipus social o relatives al treball es poden tenir en compte, entre d'altres: fer efectius els drets reconeguts a la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de les persones amb discapacitat; número de persones discapacitades superior al marcat per la Llei; promoure la contractació de persones amb discapacitat o amb situació d risc d'exclusió social; mesures de foment d'igualtat de gènere; afavorir la formació; mesures per preveure la sinistralitat laboral, etc.

A nivell autonòmic i concretament a l'àmbit de la Generalitat de Catalunya, s'han aprovat diferents guies, codis i instruccions encaminades a afavorir una contractació pública socialment més responsable, ètica i transparent.

A data 28 de març de 2017, la Generalitat de Catalunya va aprovar la Llei 5/2017, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic i de creació i regulació dels impostos sobre grans establiments comercials, sobre estades en establiments turístics, sobre elements radio-tòxics, sobre begudes ensucrades envasades i sobre emissions de diòxid de carboni. Aquesta Llei incorpora un Títol III de la Part segona de la Llei, relatiu a mesures en matèria de contractació pública, el qual en el seu article 159.2 es preveuen mesures de foment de l'ètica i la responsabilitat social.

És a partir de la referida Llei que la Generalitat de Catalunya aprova per Acord de Govern de 20 de juny de 2017 el codi per a una contractació pública socialment responsable en l'àmbit de l'Administració de la Generalitat de Catalunya i el sector públic que en depèn.

Així mateix, la Generalitat de Catalunya ha aprovat diferents acords enfocats al foment d'una contractació pública socialment responsable, com poden ésser els següents:

- Acord de Govern, de 9 de desembre de 2009, de mesures en matèria de contractació pública.
- Acord de Govern, de 16 d'abril de 2013, de mesures per facilitar l'accés de les petites i mitjanes empreses a la contractació pública.
- Acord de Govern, de 16 de juny de 2015, d'aprovació del Pla de contractació pública alimentària a Catalunya.

Tanmateix, al llarg dels darrers anys, des de la Junta Consultiva de Contractació de la Generalitat de Catalunya s'han aprovat les següents guies:

- Guia per a la inclusió de clàusules contractuals de caràcter socials.
- Guia per a la compra verda de vehicles.
- Guia per a la contractació de productes tèxtils ambientalment correcta.
- Guia d'esdeveniments ambientalment correcte.
- Guia per a l'adopció de criteris ambientals en els contractes de manteniment d'instal·lacions d'edificis.
- Guia de bones pràctiques per al foment de l'R+D+I en l'àmbit de la contractació pública.

5. El nou rol de la compra pública: les clàusules socials i mediambientals

Les polítiques europees s'orienten cap a un creixement més intel·ligent, sostenible i integrador i es recullen en una estratègia global denominada Europa 2020.

Aquest document inclou set iniciatives principals en àrees prioritàries, incloent-hi la innovació, la política industrial i l'ús eficient dels recursos. La iniciativa que parla sobre una Europa que fa servir els recursos d'una manera eficaç introdueix propostes per avançar en la reducció del carboni mitjançant polítiques energètiques, la desvinculació del creixement econòmic de l'ús de recursos materials i la promoció de l'economia circular. Aquesta iniciativa parla de la contractació pública com un element estratègic clau per a orientar l'economia a assolir els objectius marcats i aquest rol estratègic s'acaba de confirmar en la reforma de les directives de contractació pública, en concret la directiva 2014/24 on es fomenta l'accés de les pimes i facilita el desplegament de polítiques ambientals, polítiques d'integració social i polítiques d'innovació.

Així la directiva europea afirma al seu preàmbul:

“La identificació de la proposta més avantatjosa des del punt de vista econòmic no significa necessàriament triar únicament l'oferta més barata. Significa trobar una solució que satisfaci els requisits que hagi identificat, inclosos els ambientals, de la forma més rendible. La millor relació qualitat-preu no només mesura el cost dels productes i serveis, sinó que també té en compte factors com la qualitat, l'eficiència, l'eficàcia i la idoneïtat per a la fi perseguida. La protecció del medi ambient pot considerar-se en peus d'igualtat amb uns altres a l'hora d'adjudicar el contracte”¹.

Respecte a la contractació social d'acord amb la comunicació DOUE de 28 de novembre de 2001 sobre la legislació de contractes públics, la consideració de clàusules socials fa referència a àmbits d'actuació molt diversos com poden ser el compliment dels drets fonamentals i dels principis d'igualtat de tracte i no discriminació fins a l'aplicació de la legislació en matèria social, la reinserció de persones desfavorides o excloses del mercat de treball o les accions positives contra l'atur o l'exclusió social.

Les consideracions socials s'han d'integrar en tot el cicle contractual i han d'estar presents en el procés de selecció de les empreses contractistes que ofereixen obres, serveis o subministraments per trobar una relació equilibrada entre la qualitat, el preu i al mateix temps potenciant els valors i pràctiques conforme a la responsabilitat social.

¹ http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/handbook_2016_es.pdf

6. La contractació pública al sector salut

El sector de la contractació pública té un gran impacte en la ciutadania, en termes quantitatius la contractació pública en els països de l'OCDE supera el 15% del PIB, que se situa en el 18,2% en el cas d'Espanya. El sector salut a Catalunya aglutina un 40% del pressupost de la Generalitat i el 71% es destina a empreses públiques. Dins d'aquests volums de contractació s'inclou la contractació de serveis sanitaris i de totes les activitats complementàries que necessita.

Podem diferenciar la contractació pública en el sector sanitari en tres grans tipus de contractació;

- a) Contractació de compres i serveis de “bata blanca” que són les compres de materials i serveis que es destinen directament a l'activitat assistencial com poden ser els serveis de laboratori, compres de pròtesis i fàrmacs, etc.
- b) Contractació de compres i serveis de “bata blava” que són les compres de materials i serveis que acompanyen l'activitat assistencial, però no en formen part de manera directa. Dins d'aquest grup tindrem els serveis de neteja i cuina o les compres de material d'oficina per exemple.
- c) Contractació d'obres.

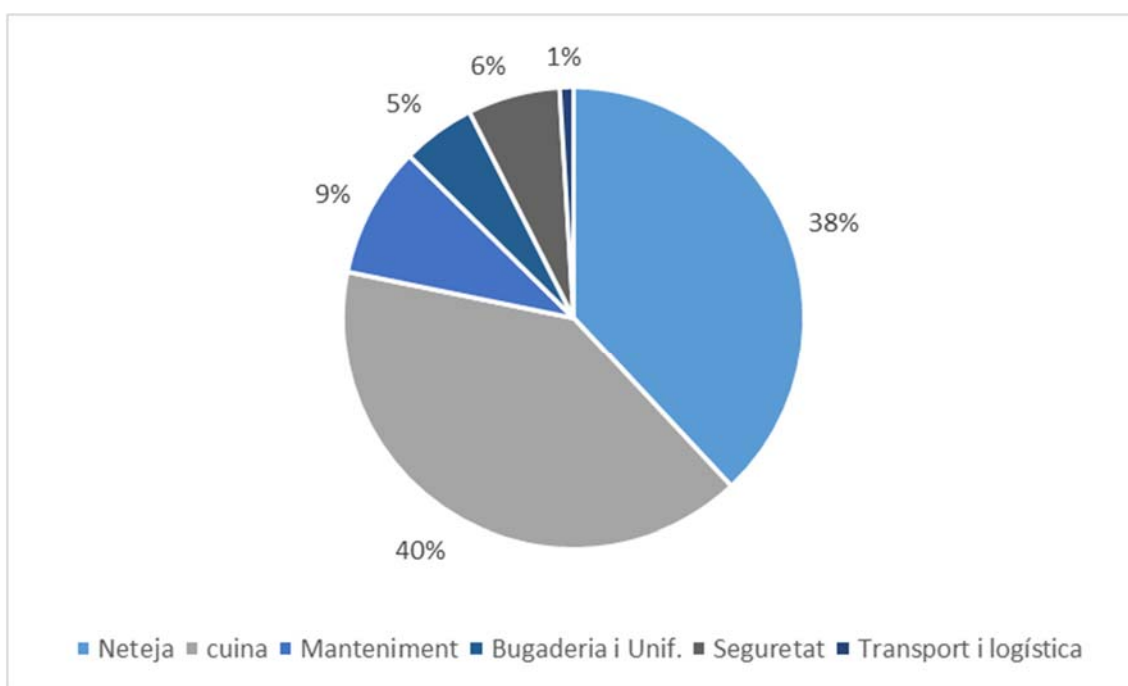
Dins del grup es va debatre per a limitar l'àmbit d'estudi i treball en l'aplicació de criteris de contractació social i mediambiental i es va arribar al consens de començar en una primera fase pels serveis i compres de materials de bata blava.

Aquesta decisió es pren basada en els següents principis:

- 1. Els serveis i compres tenen més similituds amb les d'altres sectors i això permet compartir les experiències d'altres empreses, especialment les empreses de l'Ajuntament de Barcelona que ja disposa de múltiples experiències en la incorporació dels criteris socials i ambientals en els plecs.
- 2. Les empreses proveïdores ja han donat resposta a plecs amb aquests criteris en concursos d'altres sectors i, per tant, es limita molt el risc de que el plec quedi desert.
- 3. L'impacte en el preu és més limitat i es pot constatar ja que les empreses que operen en aquests serveis ja han fet les adaptacions en concursos d'altres sectors.
- 4. Són serveis sensibles, però amb efectes de menor risc.

La contractació total aportada per part dels membres del grup de contractació ens dona un volum global anual de més de 64 milions d'euros. Els serveis que més import suposen són els serveis de neteja i cuina que agrupen un 78% del total de la contractació seguits pel manteniment amb un 9%, la seguretat amb un 6% i la bugaderia amb un 5%.

Contracte de serveis	Import anual	%
Neteja	24.401.717,26€	38%
Cuina	25.771.433,54€	40%
Manteniment	5.892.878,02€	9%
Bugaderia i Uniformitat	3.303.362,16€	5%
Seguretat	4.158.700,46€	6%
Transport i logística	623.747,39€	1%
Total	64.151.838,83€	

Font: Elaboració pròpia

7. Les clàusules de contractació social al sector salut

La major part dels contractes de serveis que es produeix en el sector salut són de serveis amb una gran participació del recurs humà en la seva producció i el seu cost. Els criteris socials són, doncs, criteris transversals a tots els serveis considerats i no varien segons el tipus de servei.

La major part de les reflexions jurídiques dels òrgans consultius i dels tribunals de recursos apunta a adoptar els criteris socials com a condició d'execució contractual i sempre condicionada pels principis d'igualtat de tracte i concurrència. Els criteris d'adjudicació social es consideren, per tant, complementaris dels criteris selectius econòmics i d'eficiència qualitativa i tècnica de forma que la ponderació d'aquests no tingui una puntuació determinant en l'adjudicació d'un contracte públic.

Dins dels tres tipus de contractes, les clàusules socials actuen de manera diferent segons el tipus de contracte:

- **Contractes de serveis:** Poden tenir característiques molt diferents que cal considerar per decidir quines mesures socials són les més adequades i potencien realment l'eficiència social del contracte. La durada del contracte, el nombre de persones que l'executen i el tipus de mercat al que ens adrecem seran elements importants a l'hora de prendre una decisió sobre els criteris socials més adients. Alguns d'aquests serveis, on la retribució dels salaris dels treballadors que l'executaran significa una part important del cost total del contracte, es consideraran les clàusules relacionades amb els convenis laborals, salaris d'aplicació i altres condicions laborals. En aquells contractes on a més es requereix d'un nombre important de persones per a la seva execució, qüestions referents a la formació, les relacions entre treballadors, polítiques d'igualtat de gènere seran les condicions socials més adients a considerar.
- **Contractes d'obres:** Es caracteritzen, en general, per la utilització intensiva de mà d'obra i la subcontractació d'empreses, tot i que cal diferenciar els contractes d'obres d'edificació, molt més intensius en mà d'obra que els de rehabilitació o reforma. La situació del sector després del període de crisi econòmica fa imprescindible la introducció de criteris socials en aquests contractes que vetllin per les condicions laborals del personal, ja sigui del propi de l'empresa adjudicatària com de les possibles subcontractacions que faci aquesta. Aquesta política tradicional de subcontractacions fan que també sigui necessari pel compliment dels pagaments a les empreses subcontractades i que això no tingui impacte amb els seus compromisos amb els treballadors.

Per tractar les diferents clàusules socials que es poden posar en els contractes de serveis analitzats les agruparem per conceptes:

- Definició del contracte
- Personal contractat
- Mesures d'igualtat i no discriminació
- Subcontractació

7.1. Clàusules socials a la definició del contracte

Dins de la definició del contracte ja es poden fer canvis que suposen l'aplicació de criteris socials. Aquests canvis s'introdueixen en l'objecte del contracte, la definició del pressupost màxim de licitació i la valoració del preu.

7.1.1. Objecte del contracte

Definició

Identificar clarament la incorporació de clàusules socials i la seva significació a l'objecte del contracte i la seva descripció en el PCAP o plec de condicions. Quan s'incorporen aquestes clàusules socials en un contracte públic suposen la inclusió d'obligacions contractuals concretes i, per tant, cal precisar-ho de manera explícita en la descripció de l'objecte del contracte.

Verificació i control

Control de la inclusió en la definició de l'objecte del contracte de la incorporació de clàusules socials. Aquest control es pot acompanyar del nombre i tipus de clàusules que s'incorpora en cada contracte.

Especificitats del sector salut

No existeix una especificitat clara en els tipus de contractes estudiats quan s'aplica al sector salut ja que la dificultat està en les clàusules que s'incorporen i no tant en fer l'esment en l'objecte i la descripció del contracte.

7.1.2. Pressupost màxim de licitació

Definició

Identificar en el PCAP o el plec de condicions, o en la documentació complementària accessible a les empreses licitadores, el pressupost màxim de licitació desagregant els costos directes i indirectes i quan la partida de despesa de personal sigui rellevant es donarà una aproximació o

estimació dels costos laborals del personal que executarà el contracte aplicant el conveni de referència o d'aplicació preferent. Sempre que sigui possible s'ha d'especificar les categories professionals i els conceptes salarials.

Verificació i control

Comprovar que a l'expedient de contractació dins de l'informe de necessitats, en el PCAP o en el Plec de condicions perquè hi sigui a disposició de les empreses licitadores, s'ha inclòs la desagregació dels costos directes i indirectes i aquells en els que es desagrega l'estimació del cost de personal per categoria segons el conveni vigent.

Especificitats del sector salut

El desconeixement dels sectors i serveis que s'estan contractant i l'aplicació dels convenis pot fer difícil la incorporació d'aquests costos desagregats. La possibilitat de fer consultes prèvies ens pot facilitar la incorporació d'aquesta informació dins la descripció del pressupost de licitació.

7.1.3. Valoració del preu a un màxim del 35%

Definició

Als contractes on les retribucions del personal que executa el contracte son determinants del cost total i per evitar que les rebaixes de preu afectin a les condicions laborals per obtenir costos salarials més baixos, el preu del contracte tindrà una ponderació de fins al 35% de la puntuació total.

Verificació i control

La fórmula de ponderació del preu ha de ser lineal i proporcional donant punts de manera proporcional a les ofertes segons la diferència respecte de l'oferta més baixa acceptada. Es controlarà la ponderació del preu en els punts per observar l'aplicació de la mesura.

Especificitats del sector salut

El sector salut com molts altres sectors han prioritzat el preu respecte d'altres criteris en les darreres adjudicacions com un dels efectes de la crisi econòmica. El fet d'incorporar aquest criteri pot suposar increments en el preu d'adjudicació més que en el pressupost de licitació i, per tant, tenir impactes a nivell pressupostari i financer.

7.2. Clàusules socials respecte del personal contractat

Una de les parts on més incidència poden tenir les clàusules socials és al personal contractat, tant en les seves condicions contractuals com en polítiques integradores.

Una part important de les clàusules socials té a veure amb les condicions contractuals i dins d'aquestes són:

- Nombre de contractes indefinits en l'execució del contracte.
- Salari de les persones ocupades en l'execució del contracte.
- Contractació de persones en situació d'atur amb dificultats d'inserció laboral o d'exclusió social.

7.2.1. Nombre de contractes indefinits en l'execució del contracte

Definició

En el supòsit que no hi ha subrogació de personal es pot considerar incloure dins del plec de condicions com a criteri d'adjudicació l'estabilitat de la plantilla de les persones contractades per a l'execució del contracte, ja que es considera que l'estabilitat de la plantilla i de les persones contractades aporta més eficiència en l'adjudicació del contracte. La ponderació d'aquest criteri es basarà en el nombre mínim de persones necessàries per a l'execució del contracte que s'ha establert en la definició del contracte i s'avaluarà el % de personal que han treballat en la mateixa modalitat contractual en els darrers 3 anys o computant el nombre de dies totals treballats pel personal destinat al contracte en aquests mateixos tres anys.

Verificació i control

Al sobre corresponent, l'empresa ha de presentar la declaració del nombre de persones contractades per a l'execució del contracte amb una antiguitat superior als tres anys en la mateixa modalitat contractual dins l'empresa o el nombre de dies totals treballats en els darrers 36 mesos. Aquest criteri es pondera de manera aritmètica atorgant la màxima puntuació a aquella empresa que declari una proposta de persones contractades per a l'execució amb més nombre de dies treballats en els darrers 36 mesos. La resta d'ofertes rebrà una puntuació inferior de manera proporcional.

S'haurà de requerir la certificació dels organismes administratius competents o un informe als organismes de representació dels treballadors de l'empresa.

Especificitats del sector salut

Les empreses del sector salut sempre han valorat com a element de qualitat interna l'estabilitat de la seva plantilla i és un indicador que està present a molts quadres de comandament i a les

seves memòries. És, per tant, un sector on sempre s'ha valorat l'estabilitat del seu personal i s'ha relacionat amb l'eficiència i la qualitat dels serveis prestats i, un sector amb una cultura organitzativa que hauria de permetre introduir clàusules en la direcció d'avaluar positivament aquelles empreses externes que tinguin també polítiques laborals orientades a afavorir l'estabilitat laboral.

Es recomana que aquesta clàusula no superi el 10% dels punts totals que avaluaran les ofertes. Dins dels serveis avaluats la subrogació del personal fa que aquesta clàusula tingui una incidència menor.

Proposta de redactat

Contractació indefinida de les persones treballadores ocupades en l'execució del contracte

Considerant el nombre mínim de persones treballadores i les categories professionals corresponents que s'estableixen en la clàusula ... del plec de prescripcions tècniques, es valorarà, com a garantia d'una execució més eficient del contracte que es licita, amb una ponderació màxima de ... punts, l'estabilitat laboral al sí de l'empresa de les persones treballadores especificades en el PPT que executaran el contracte.

L'empresa ha de declarar, respecte de cada persona, el nombre de dies treballats amb l'empresa amb la mateixa modalitat de contracte de treball indefinit en els darrers trenta-sis mesos anteriors a la data de finalització del termini de presentació de proposicions.

L'empresa que, segons la informació que faciliti, sumi més dies amb contractació estable de les persones treballadores requerides com a mínim en el plec de prescripcions tècniques rebrà la màxima puntuació. El nombre mínim de dies a partir del qual s'atorgarà la puntuació és de ...

7.2.2. Salari de les persones ocupades en l'execució del contracte

Definició

La determinació de les condicions laborals de les persones contractades per compte d'altre es determinen mitjançant la negociació col·lectiva. Quan en el sector d'activitat econòmica al que es refereix el contracte les retribucions de referència són baixes respecte d'altres sectors d'activitat és important l'aplicació d'aquesta clàusula social. Mitjançant aquesta clàusula social s'avaluarà l'empresa licitadora que presenti una millor relació de retribucions salarials del personal que ha d'executar el contracte respecte dels mínims bàsics fixats en el conveni d'aplicació.

El criteri ponderarà de manera aritmètica i atorgarà la màxima puntuació a aquella empresa licitadora que plantegi un nivell superior en el salari base o concepte salarial que es valori.

Aquesta proposta salarial s'haurà de presentar de manera desagregada per categoria professional i sexe. La resta d'empreses rebran una puntuació inversament proporcional.

Verificació i control

L'empresa licitadora ha de presentar la documentació acreditativa de la política de retribució al·legada en la valoració de la clàusula. El llistat ha de ser aportat de manera desagregada per categoria professional i sexe. La mesa de contractació verificarà mitjançant requeriment als organismes administratius competents o als òrgans de representació dels treballadors de l'empresa.

El responsable del contracte pot requerir en qualsevol moment els documents acreditatius de la retribució del personal contractat per a l'execució del contracte.

L'oferta salarial de l'empresa licitadora té caràcter de condició contractual i, per tant, pot ser objecte de penalització com a falta molt greu o d'extinció del contracte en cas d'incompliment.

Especificitats del sector salut

Els serveis externalitzats del sector salut considerats en aquest grup tenen referents salarials mínims baixos. Cal incorporar aquesta clàusula per tal d'avaluar de manera positiva aquelles empreses que tinguin propostes salarials per sobre dels mínims pactats al conveni. Es recomana que aquesta clàusula no superi el 10% dels punts totals que avaluaran les ofertes.

Les polítiques de control de la despesa aplicades en els darrers anys van suposar retallades en els pressupostos de licitació dels serveis externalitzats i per tant l'aplicació de polítiques salarials molt ajustades als mínims de conveni. L'aplicació d'aquesta clàusula és probable que suposi un increment en el pressupost de licitació.

Proposta de Redactat

Retribució salarial de les persones treballadores que executen el contracte públic.

Ponderació màxima de ... punts.

Prenent com a referència les retribucions salarials establertes en el conveni de ..., publicat a ..., es consideraran les retribucions salarials superiors que l'empresa licitadora proposa aplicar a les persones que executin el contracte públic.

Es consideraran els salaris referits a la o les categories professionals següents: ...

La màxima puntuació s'atorgarà a la retribució salarial total més alta en la categoria professional corresponent (si s'escau, es podrà distribuir la puntuació entre diferents categories professionals). Es considerarà la retribució salarial computant el salari base i els complements següents: ...

La resta d'ofertes amb propostes salarials superiors a les que estableix el conveni de referència rebran una puntuació inversament proporcional.

7.2.3. Contractació de persones en situació d'atur amb dificultats d'inserció laboral o d'exclusió social

Definició

En el cas que s'hagi d'incorporar personal en l'execució del contracte persones de nova contractació o increments de plantilla respecte de contractes anteriors es pot introduir una clàusula que valori la incorporació de persones en situació d'atur amb dificultats d'inserció laboral o persones en situació d'exclusió social.

Com a norma general es consideren persones en situació d'exclusió social o amb especial dificultat d'inserció laboral les persones en les que es donin les següents circumstàncies:

- Persones perceptores de la renda mínima d'inserció.
- Persones amb discapacitat reconeguda igual o superior al 33%.
- Dones víctimes de violència de gènere o de violència domèstica.
- Joves més grans de setze anys i de menys de trenta provinents d'institucions de protecció de menors.
- Persones internes de centres penitenciaris, persones en llibertat condicional i persones exrecluses.
- Persones amb problemes de drogoaddicció o alcoholisme que es trobin en procés de rehabilitació i reinserció social.
- Persones refugiades o demandants d'asil.
- Persones participants en programes municipals d'inserció sociolaboral per a col·lectius en risc d'exclusió o amb dificultats especials.
- Persones que no puguin accedir a la renda mínima d'inserció, però que es trobin, segons informe dels serveis públics competents, en situació o en risc d'exclusió social.

En el cas que l'empresa ho consideri es pot identificar un col·lectiu específic en el que es vulgui que impacti la mesura o bé deixar-ho obert.

Verificació i control

L'òrgan de contractació ha de fixar en el plec de condicions el nombre de persones a l'atur o en situació d'exclusió social que el entitat contractant ha d'incorporar. Aquest nombre ha de ser proporcionat i considerar els costos i les conseqüències operatives de la mesura.

Les característiques tècniques del contracte i les necessitats de formació del personal ens poden portar a limitar o excloure aquesta clàusula.

A l'hora d'aplicar aquesta mesura serà clau la col·laboració amb els serveis municipals orientats a la integració de persones que els serveis socials han identificat com a persones en risc

d'exclusió social o serveis d'ocupació que identifiquen persones en situació d'atur de llarga durada o amb condicions de risc.

En el mateix plec es pot posar informació sobre els serveis municipals als que poden adreçar-se els licitadors per complir amb la valoració del contracte.

L'empresa licitadora podrà, per tant, presentar un llistat de persones que compleixin els criteris marcats al plec amb un certificat dels serveis socials o bé incorporar un compromís signat amb els serveis municipals d'integració social per tal de contractar les persones que marqui el plec.

Especificitats del sector salut

Els contractes seleccionats per aquest grup de contractació permeten la inclusió de clàusules que afavoreixin la integració de col·lectius en situació de risc d'exclusió. La majoria d'aquests contractes inclouen la valoració de col·lectius amb discapacitat, però la inclusió d'aquesta clàusula implica anar una mica més enllà del que tradicionalment feia el sector salut i impactar en alguns col·lectius específics.

Algunes de les empreses de salut considerades tenen vincles relacionals i de propietat amb municipis i, per tant, les tasques de coordinació amb els diferents serveis d'integració social posades en marxa pels municipis seran claus a la incorporació i l'aplicació d'aquestes clàusules. És especialment facilitador per a les empreses licitadores que els municipis ja disposin de serveis d'integració laboral de persones en risc d'exclusió social.

Aquesta mesura només es referirà a les substitucions i noves contractacions en el cas que es produeixi la subrogació de la plantilla.

Proposta de Redactat

Contractació de persones en situació d'atur amb dificultats d'inserció laboral o d'exclusió social

Considerant el cas que s'hagin de produir noves incorporacions o substitucions del personal actual dins de les categories professionals corresponents es valorarà amb una ponderació màxima de ... punts, la contractació laboral de persones amb risc d'exclusió social o persones en situació d'atur de llarga durada.

L'empresa ha de d'informar en cada nova contractació o substitució de la contractació de persones en risc d'exclusió social o d'atur de llarga durada.

També es podrà aportar un compromís de col·laboració amb els serveis d'integració de persones en risc d'exclusió social o amb serveis de col·locació de personal dels municipis de referència per tal de gestionar la cobertura de les ampliacions de plantilla o les substitucions de l'actual.

7.3. Clàusules socials respecte a mesures d'igualtat i no discriminació

Dins d'aquest apartat s'inclouen les clàusules que incentiven les mesures d'igualtat i no discriminació a aplicar per les empreses licitadores. Aquestes estan orientades a garantir la igualtat d'oportunitats sense discriminació per gènere, orientació sexual o discapacitat.

7.3.1. Igualtat de gènere

Definició

En l'àmbit laboral és comú observar discriminació per raó de gènere, així trobem diferències salarials home/dona injustificades, sent més alts pels homes per a una mateixa tasca i també trobem que la participació de la dona en càrrecs de responsabilitat i direcció és molt inferior a la que s'aplicaria per quotes en nivells de formació.

La llei orgànica 3/2007 per la igualtat de dones i homes i la llei catalana 17/2015 d'igualtat efectiva entre dones i homes fixen les mesures per garantir la igualtat de gènere. Així a l'article 36.1.a de la llei 17/2015 estableix que totes les empreses de més de 250 treballadors han de disposar de plans d'igualtat. Per tant, la introducció de clàusules d'igualtat de gènere premien aquelles empreses que compleixen les lleis al respecte. Per poder implementar aquesta clàusula és molt rellevant la durada del contracte.

Podem establir la clàusula incentivant el compliment de les següents mesures:

- Pla d'igualtat: l'empresa licitadora dins dels primers deu dies posteriors a la data de formalització del contracte haurà de presentar el Pla d'igualtat entre homes i dones que serà d'aplicació als treballadors que executin el contracte. Si l'empresa no està legalment obligada a tenir un pla d'igualtat, l'empresa presentarà les mesures per assolir la igualtat de tracte i d'oportunitats entre homes i dones dins de l'àmbit laboral.
- Paritat de gènere en els perfils i categories professionals, garantint la proporció 6/4.
- Garantir que en l'execució del contracte no es fan servir imatges o missatges sexistes.
- Disposar d'un pla contra l'assetjament sexual amb mesures concretes per prevenir, evitar i eradicar l'assetjament sexual. Aquest pla pot consistir en campanyes informatives, accions formatives i disposar de persones referència a les que puguin acudir els treballadors.

Verificació i control

La persona responsable de l'execució del contracte ha de rebre deu dies després de la formalització del mateix, el Pla d'igualtat o les mesures per promoure la igualtat de gènere. Aquest Pla i mesures seran avaluats i controlats pels òrgans interns competents de l'empresa adjudicadora. Si l'empresa mostra incapacitat per a l'elaboració del Pla o les mesures degudament argumentada, l'empresa contractant pot posar a la seva disposició les eines de suport perquè l'adjudicatari les pugui dissenyar i aplicar.

En el cas d'incompliment d'aquesta condició d'execució contractual s'establiran penalitzacions econòmiques que seran de l'1% inicial incrementant-se cada mes en un 1% fins arribar al màxim del 10%.

L'empresa contractant haurà d'entregar, a la persona responsable del contracte, un informe sobre les mesures aplicades en l'execució del contracte.

Especificitats del sector salut

Al sector salut la major part dels serveis contractats avaluats tenen una major proporció de dones, no obstant, en aquests sectors, tot i la major presència de la dona, encara és freqüent observar la seva absència de les mateixes en els càrrecs de coordinació o responsabilitat.

És, per tant, necessària la implementació de les clàusules d'igualtat de gènere i l'exigència de la presentació del pla d'igualtat o de les mesures d'igualtat de gènere en el cas que les empreses no tinguin l'obligació legal.

Com la major part dels hospitals disposen d'aquests plans d'igualtat, es poden oferir a les empreses que no en disposin i argumentin impossibilitat per desenvolupar-lo internament per a la seva aplicació.

Proposta de Redactat

Igualtat de gènere

L'empresa contractista aportarà en el termini màxim de deu dies posteriors a la data de formalització del contracte el Pla d'igualtat de gènere o les mesures orientades a garantir la igualtat de gènere que aplicarà en l'execució del contracte per garantir la igualtat d'oportunitats i no-discriminació per qüestions de gènere, tant per a garantir una proporció paritària en les persones contractades com en els càrrecs de responsabilitat.

Si l'empresa justifica la impossibilitat d'entregar en el termini establert el protocol o pla d'actuació, la persona responsable del contracte podrà atorgar un termini complementari de deu dies o posar a disposició el seu pla d'igualtat perquè sigui assumit i aplicat pel contractista.

7.3.2. Clàusula de no discriminació de persones LGTBI

Definició

La llei catalana 11/2014 garanteix els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals per eradicar l'homofòbia, la biofòbia i la transfòbia. La llei en el seu article 21.b i en el seu apartat 5è, estableix que les empreses han d'adoptar codis de conducta i protocols d'actuació que assegurin la igualtat d'oportunitats i la no-discriminació del col·lectiu LGTBI.

Aquestes clàusules són especialment importants en els serveis contractats amb una composició molt intensiva de personal o aquells serveis que tenen a la ciutadania com a destinatari. La seva

aplicació ens permet garantir que les empreses disposen de codis de conducta i protocols d'actuació que assegurin la igualtat d'oportunitats i el tracte no discriminatori.

Verificació i control

La empresa adjudicatària, tal i com hem comentat en el Pla d'Igualtat, disposa de 15 dies per presentar el Pla o mesures per garantir la igualtat d'oportunitats i la no discriminació del col·lectiu LGTBI tant en quant al personal que executarà el contracte com en les persones destinatàries del servei.

Aquestes mesures normalment són activitats formatives orientades a:

- Tipus de discriminacions que poden patir les persones per la seva orientació sexual.
- Coneixement de la diversitat de l'orientació sexual
- Identitat i expressió de gènere.

Especificitats del sector salut

Al sector salut s'estan implementant els Plans d'igualtat en quasi totes les empreses proveïdores de serveis de salut. Les mesures que aprova la llei 11/2014 s'han d'incorporar com a part d'aquest formant part dels protocols interns, les mesures orientades a garantir la igualtat i la no discriminació del col·lectiu LGTBI.

En aquesta línia és important incentivar aquestes mesures en les empreses licitadores dels serveis que externalitzem i en especial en aquells serveis que incorporin el tracte directe amb els ciutadans.

Com en el cas del Pla d'Igualtat, es poden posar a disposició de les empreses adjudicatàries els models interns de mesures i protocols del centre perquè siguin adoptats i assumits per part dels adjudicataris.

Proposta de Redactat

Igualtat d'oportunitats i no discriminació del col·lectiu LGTBI.

L'empresa contractista aportarà en el termini màxim de quinze dies posteriors a la data de formalització del contracte el protocol o pla d'actuació que aplicarà en l'execució del contracte per a garantir la igualtat d'oportunitats i no-discriminació de les persones LGTBI, tant si és el cas entre el personal que executa el contracte com en les persones destinatàries de la prestació.

Les mesures poden consistir en formació en continguts relacionats amb les discriminacions que poden patir les persones LGTBI i en el coneixement de la diversitat pel que fa a l'orientació sexual, la identitat de gènere i l'expressió de gènere.

Si l'empresa justifica la impossibilitat d'entregar en el termini establert el protocol o pla d'actuació, la persona responsable del contracte podrà atorgar un termini complementari de deu dies.

7.3.3. Persones treballadores amb discapacitat

Definició

Una empresa amb 50 o més persones treballadores en la seva plantilla ha d'acreditar que compleix amb el requisit mínim de disposar d'un mínim del 2% de persones amb discapacitat dins del seu personal contractat. Aquest requisit d'acord amb el que disposa el Reial Decret legislatiu 1/2013 s'incorpora com a condició d'execució per a les empreses adjudicatàries.

Verificació i control

Aquesta clàusula s'haurà d'acreditar degudament amb document certificat. La no acreditació suposarà una penalització del 2% del contracte que s'anirà incrementant mensualment fins a arribar a un màxim del 10%.

Especificitat en el sector salut

Moltes de les empreses que lliciten als serveis considerats pel grup de contractació en salut són empreses especials de treball o ja disposen dels percentatges que estableix el decret llei. Per tant, aquesta clàusula social és de les que estan més esteses en els contractes actuals de serveis al sector i té una dificultat molt baixa tant en la seva inclusió com en la seva implantació, no afectant en cap cas ni a preu ni a condicions de servei.

Proposta de Redactat

Contractació de persones amb discapacitat

Considerant el nombre mínim de persones treballadores i les categories professionals corresponents que s'estableixen en la clàusula ... del plec de prescripcions tècniques, es demana com a garantia de execució la contractació d'un mínim del 2% de personal amb discapacitat amb compliment amb el que disposa el Reial Decret legislatiu 1/2013.

En el cas de no complir amb aquesta condició d'execució s'aplicarà una penalització del 2% del contracte que s'incrementarà cada mes que continuï l'incompliment fins a arribar a una sanció màxima del 10% de l'import del contracte.

7.4. Clàusules socials respecte a la subcontractació

Els serveis i contractes considerats en les reunions d'aquest grup de contractació poden tenir algunes parts dels serveis subcontractats a altres empreses. A aquesta subcontractació se li pot donar una orientació social en dos aspectes: per una banda, fomentant la contractació d'empreses d'economia social i, per una altra, garantint el pagament d'aquestes empreses i, per tant, garantint les obligacions amb els seus assalariats.

7.4.1. Subcontractació amb empreses d'economia social

Definició

Bona part dels contractes que hem considerat dins d'aquest estudi poden tenir parts sensibles de ser subcontractades a altres empreses. L'existència de l'economia social i la voluntat d'afavorir l'accés a la contractació pública d'aquest tipus d'empresa pot fer que l'entitat contractant pugui incloure dins del PCAP parts que han de ser subcontractades a empreses d'economia social.

Es consideren empreses d'economia social² les empreses on es dona:

- La primacia de les persones i de la finalitat social sobre el capital.
- L'aplicació dels resultats obtinguts a la finalitat social de l'entitat.
- Promoció de la solidaritat interna i amb la societat que afavoreixi el compromís amb el desenvolupament local.
- La igualtat d'oportunitats entre homes i dones.
- La cohesió social, la inserció de persones amb risc d'exclusió social.
- La generació d'ocupació estable i de qualitat.
- La conciliació de la vida personal, familiar i laboral i la sostenibilitat.

Verificació i control

Al Plec s'indica la part del contracte que se sotmetrà a subcontractació a una empresa d'economia social. Aquesta clàusula és una condició d'execució i, com a tal, haurà de ser acreditada abans de la formalització del contracte per l'adjudicatari.

L'adjudicatari aportarà la documentació necessària tant del subcontracte com de l'empresa d'economia social seleccionada per tal de comprovar les condicions al·legades a la valoració de la clàusula.

Especificitat en el sector salut

Molts dels serveis estudiats dins del sector salut tenen parts subcontractades ja sigui per raons de desenvolupament del propi servei on es busca una especialització concreta d'una part de la prestació del servei contractat i, fins a tot, a vegades buscant el compliment d'algunes condicions

² Article 4-5 i 8 de la llei estatal 5/2011 de 29 de març

d'execució com és el cas del compliment del 2% de discapacitat on es subcontractaven parts del servei a empreses especials de treball.

La complexitat tècnica d'alguns contractes impedeixen aplicar aquesta clàusula, però no es el cas dels serveis que centren l'estudi del grup.

Per tant, aquesta clàusula d'execució es pot introduir d'inici per la part contractant i pot ajudar a les empreses licitadores a complir altres clàusules socials que s'esmentin al plec.

Proposta de Redactat

Subcontractació d'empreses d'economia social

A l'efecte de garantir una millor eficiència del contracte i incorporar els valors tècnics, socials i ètics de l'economia social, s'estableix com a condició d'execució contractual la subcontractació de la prestació consistent en ..., segons la descripció tècnica i justificació que es realitza en el PPT, amb empreses d'economia social, segons es defineixen en l'article 4 de la Llei 5/2011, de 29 de març, d'economia social.

Les empreses subcontractades han d'acreditar la solvència econòmica i tècnica, i la capacitat d'obrar requerides per executar les parts específiques de l'objecte contractual.

Aquesta subcontractació s'estima que representa un ...% del pressupost del contracte (no pot ser superior al 35%). L'empresa subcontractista ha de comunicar a l'òrgan de contractació, una vegada formalitzat el contracte, l'empresa o les empreses subcontractades. L'incompliment injustificat d'aquesta condició d'execució que es qualifica d'obligació essencial contractual comportarà l'extinció del contracte.

L'empresa contractista pot requerir assessorament i l'ajut a l'empresa municipal Barcelona Activa per seleccionar l'empresa d'economia social que col·labori en l'execució del contracte.

7.4.2. Pagament a les empreses subcontractades

Definició

La subcontractació de parts dels serveis adjudicats per part de l'adjudicatari ens aporta millores en molts contractes ja que es pot aportar més coneixement en parts especialitzades o, com comentàvem abans, pot obrir la porta a empreses d'economia social o centres especials de treball amb polítiques laborals integradores. És per això que s'han de protegir els drets econòmics d'aquestes empreses subcontractades i lluitar contra la morositat.

La Llei 3/2004 en les seves mesures per lluitar contra la morositat indica que el PCAP o el Plec de condicions pot preveure que l'òrgan de contractació farà directament el pagament a l'empresa subcontractista amb detracció del preu al contractista principal.

Aquesta condició es complementa amb la comprovació periòdica dels pagaments a empreses subcontractistes i proveïdores considerant³ l'incompliment com a falta molt greu.

Verificació i control

L'òrgan de contractació comunicarà a les empreses subcontractistes la regulació continguda en el PCAP o el plec de condicions.

L'empresa subcontractada ha de comunicar l'impagament per part de l'empresa principal dels seus deures de pagament en el termini legal a l'òrgan de contractació. L'òrgan de contractació ha de donar audiència prèvia a l'empresa principal perquè pugui fer les al·legacions respecte de la morositat i de la seva causa.

En el cas que l'empresa principal no aportï causes justificades de l'impagament s'activa l'aplicació de la clàusula i el pagament directe amb detracció del preu de l'empresa principal.

L'òrgan de contractació pot demanar certificacions periòdiques al contractista principal dels pagaments realitzats a empreses proveïdores i subcontractistes.

Especificitat en el sector salut

En aquesta clàusula que protegeix els drets econòmics dels subcontractistes i lluita contra la morositat no es detecta una especificitat del sector que la faci més fàcil o complexa en la seva aplicació. Les empreses de salut hauran d'adaptar els controls i circuits administratius que realitzen actualment per assegurar el bon funcionament dels serveis, afegint un control dels pagaments a proveïdors i empreses subcontractades com a criteri previ a autoritzar els pagaments a les empreses adjudicatàries.

Proposta de Redactat

Pagament del preu a les empreses subcontractades

Quan una empresa subcontractista al·legui morositat de l'empresa contractista en el pagament del preu que li correspongui per la prestació realitzada segons les obligacions de pagament del preu fixat a la Llei 3/2004, de 29 de desembre, que estableix mesures de lluita contra la morositat en les operacions comercials, s'estableix com a obligació contractual entre les parts, que l'òrgan de contractació pagui directament a l'empresa subcontractista.

Davant el requeriment d'una empresa subcontractista, l'òrgan de contractació ha de donar audiència a l'empresa contractista perquè en el termini màxim de deu dies al·legui el que cregui convenient. Si no al·lega cap causa justificativa, l'òrgan de contractació farà el pagament directament a l'empresa subcontractista amb detracció del preu al contractista principal.

³ Article 228 bis del TRLCSP

8. Les clàusules de contractació mediambiental al sector salut

Les clàusules mediambientals afecten a tot el cicle de producció i prestació de serveis i, per tant, s'ha d'estudiar com es poden introduir en cadascun d'aquests. La incorporació de clàusules mediambientals en la contractació pública forma part d'un procés de millora contínua que s'inicia en el càlcul de necessitats i finalitza amb el seguiment i control.

Hi ha mesures mediambientals que es poden articular com a condicions especials d'execució, és a dir, com a obligacions contractuals que es determinen abans que es presentin les ofertes en el PCAP. Totes les mesures, com ja vam comentar en les clàusules socials, han de ser proporcionades al contracte i a les seves característiques.

Cada vegada que es planteja un contracte ha de ser repensat en les seves condicions mediambientals ja que algunes de les condicions que incloïem com valorables poden passar a ser condicions d'execució o d'altres que en el seu moment van ser descartades per la seva poca evolució en el mercat, poden haver assolit nivells de garantia que ens permetin incloure-les ara, ja sigui com a element a valorar o directament com a condició d'execució.

Un cas típic podria ser el d'ús de làmpades LED que fa 5 anys no es podien exigir en la provisió d'un servei o compra d'un subministrament per la seva falta d'evolució al mercat i, avui dia, conformen un element comú i de fàcil accés per a qualsevol empresa.

Això és especialment important en el camp tecnològic, les TIC i els equips de sistemes d'informació, però també en altres aspectes que hagin patit un desenvolupament en la seva producció com poden ser els vehicles de mobilitat.

Com a norma alhora de preparar un plec i les seves clàusules mediambientals establim els següents passos:

1. Consultes preliminars de mercat: permeten conèixer el grau de desenvolupament de possibles innovacions mediambientals. Podem encarregar estudis de mercat, llistat d'ecoetiquetes disponibles o diàlegs amb potencials proveïdors.
2. Possibles acord marc: ens permeten per economies d'escala i per l'agrupació de necessitats incorporar mesures mediambientals que d'altra banda serien impossibles d'aportar.
3. Identificar els aspectes ambientals més rellevants.
4. Considerar els costos del cicle de vida: s'han d'incloure tots els costos que implica l'ús d'un producte.
5. Definir requisits funcionals relacionats amb el rendiment que són especialment rellevants en aquells serveis on el consum d'energia forma part important del cost.

Els òrgans de contractació han de garantir l'aplicació de les clàusules ambientals i ha d'avaluar la seva aplicació en funció dels impactes ambientals associats a l'objecte del contracte.

Existeixen criteris que permeten avançar de manera senzilla si algunes clàusules es tenen en compte de manera generalitzada, específica o en exclusiva per a un contracte determinat. Els criteris fan referència als principals impactes ambientals generats al llarg de tot el cicle de vida d'un producte o servei i es classifiquen en dos grups:

1. Consums i emissions associades

La reducció de consums i emissions són mesures mediambientals molt clares quan parlem de determinats serveis de subministrament com pot ser el subministrament de llum on podem indicar com a clàusula una reducció en el % de llum proveïda amb origen de font no-renovable o quan introduïm una reducció d'aigua en el consum d'una maquinària en concret.

Però també s'ha d'entendre i aplicar als consums derivats d'operacions concretes per a la producció d'un servei com pot ser la reducció de consum de combustible que produeixen els vehicles que transporten mostres o la reducció de productes de neteja no ecològics.

Les clàusules relacionades amb els consums poden ser una especificació tècnica establint un valor de referència o com un criteri de valoració que atorga punts de manera ponderada als consums i emissions inferiors.

La inclusió de clàusules ambientals de reducció de consums i emissions ens garanteix que dues ofertes iguals a la resta de variables que satisfan les mateixes necessitats es produiran amb la oferta que menys consums de recursos realitza i menys emissions produeix.

Aquest fet té com a resultat final una major eficiència ja que s'aconsegueix el mateix resultat amb menys consum i emissions.

2. Composicions i materials

Són clàusules orientades a valorar la reducció de les substàncies tòxiques en els productes utilitzats i a valorar positivament els productes que en la seva composició tenen els millors materials des del punt de vista mediambiental.

Les dificultats es produeixen en la definició dels productes que són millors des del punt de vista mediambiental en poder establir quines són les composicions més desitjables i els límits de les substàncies nocives.

La valoració positiva del producte va relacionat amb el concepte de producte sostenible o ecològic. Aquest concepte sempre ha de ser molt concret i defugir de les definicions genèriques. Conceptes claus en aquest apartat són:

- Contingut de material reciclat
- Fusta amb garanties de procedència forestal sostenible
- Productes biodegradables
- Productes compostables
- Aliments d'agricultura ecològica

Respecte de la reducció de substàncies tòxiques o nocives, tot i que suposa un ampli espectre de substàncies que cada any es van ampliant, es facilita mitjançant llistats i definicions que es posen a l'abast de les empreses. Conceptes claus en aquest apartat són:

- Exclusions de metalls pesants
- Limitació de compostos orgànics volàtils
- Limitació d'elements inclosos en el reglament REACH

Les etiquetes ecològiques

En molts productes de composicions complexes pot ser convenient establir pautes o valorar productes que s'hagin produït segons unes determinades especificacions tècniques. Aquestes especificacions i normes d'ecodisseny es troben a la ISO 14006 i algunes altres normes específiques nacionals.

Dins d'alguns sectors han sorgit etiquetes que garanteixen la producció amb els criteris mediambientals que estableixen les diferents normes i ho fan tant en composició com, moltes vegades, en consums i emissions.

Les ecoetiquetes són una eina bàsica que ens facilita molt la introducció de les clàusules mediambientals ja que aquestes certifiquen la producció amb els criteris establerts i la simple exigència de l'etiqueta certifica el compliment de la clàusula.

Estudi i tractament de les clàusules

Com hem vist abans, les clàusules mediambientals es poden resumir en tres grans grups: consums i reducció d'emissions, composicions i materials i, reciclatge i economia circular. Aquestes clàusules s'han d'adaptar a les condicions concretes de cada contracte i, per tant, en aquest cas una clàusula mediambiental que pot ser introduïda en el plec de cuina pot ser que no sigui adient pel plec de neteja.

És per això que ens concentrem en els principals contractes de serveis en els que el grup va centrar el seu estudi i es proposaran les diferents clàusules ambientals aplicables i les especificitats que trobem al sector salut.

Els serveis estudiats són:

- Cuina
- Neteja
- Bugaderia
- Manteniment

8.1. Clàusules mediambientals al servei de cuina

Com hem vist en les dades del punt 6, els serveis de cuina són els que més volum de negoci aportava en els diferents contractes dels membres del grup, més de 26 milions d'euros i suposa un 40% del total de l'import dels serveis estudiats.

Dins del servei de cuina s'inclou tots els serveis de *vending*, els serveis de menjador de personal i pacients i els serveis d'àpats puntuals. Els principis que orienten la selecció de clàusules mediambientals són:

- Introduir aliments bàsics i manufacturats d'agricultura ecològica i de comerç just.
- Introduir l'ús d'articles, materials i productes ecològics en les activitats associades al servei (parament de taules, cuina i neteja).
- Introduir i millorar progressivament l'eficiència energètica de la maquinària utilitzada.
- Introduir i consolidar pràctiques de prevenció i bona gestió de residus.
- Garantir la formació ambiental del personal d'aquest tipus de serveis.

Les clàusules tractades amb el grup són:

Serveis d'Alimentació

Aliments d'agricultura ecològica

Aliments de Km0

Aliments de comerç just

Materials i productes ecològics en parament de taules cuina i neteja

Eficiència energètica en la maquinària utilitzada

Prevenció i gestió de residus

Reaprofitament i reciclatge

Formació ambiental del personal

Aliments d'agricultura ecològica

Definició

Clàusula avaluable en la que es donaran més punts a aquells que superin un % de productes d'agricultura ecològica. Els productes compliran les etiquetes de certificació ecològica que esmenti el Plec.

Valoració i control

L'entitat contractant inclou en el PCAP el percentatge mínim de productes d'agricultura ecològica que hauran de ser certificats pel licitador amb les etiquetes que s'esmentin. En cas d'aportar aliments amb altres etiquetes ecològiques aquestes podran ser avaluades i, finalment, acceptades.

Els punts es donaran a aquells que superin el percentatge mínim, atorgant el màxim a aquell que aportí un percentatge superior i de manera inversament proporcional a la resta.

Aliments de Km 0

Definició

Clàusula avaluable en la que es donaran més punts a aquells que superin un % de productes de proximitat o Km 0. Els productes hauran de tenir les etiquetes Km 0 amb certificació oficial.

Valoració i control

L'empresa contractant inclou en el PCAP el percentatge mínim de productes de proximitat que hauran de ser certificats pel licitador amb les etiquetes que s'esmentin. En el cas d'aportar aliments amb altres etiquetes de proximitat aquestes podran ser avaluades i, finalment, acceptades.

És important acompanyar aquesta clàusula amb un calendari de menús que respecti el calendari de fruites i verdures de temporada.

Els punts es donaran a aquells que superin el percentatge mínim, atorgant el màxim a aquell que aportí un percentatge superior i de manera inversament proporcional a la resta.

Aliments de comerç just

Definició

Clàusula avaluable en la que es donaran punts a aquells que aportin de manera complementària una sèrie de productes de comerç just. S'inclourà dins del PCAP la llista de productes de comerç just.

Valoració i control

El licitador aportarà el llistat de productes amb etiqueta de comerç just i se li atorgaran els punts si els compleix. Només s'inclouran productes on sigui contrastada l'existència d'alternatives de comerç just pel que es farà l'estudi de mercat o les consultes als proveïdors necessàries.

Materials i parament de taula

Definició

Clàusula avaluable que pot ser condició d'execució en la que s'actua en dos conceptes:

1. Materials re-aprofitables i duradors que en disminueixen el consum i residus que en generen materials d'un sol ús.
2. Materials de paper 100% reciclat.

Valoració i control

Es demanarà com a condició d'execució que el material i parament de cuina tingui unes característiques de reaprofitament i durada que garanteixin la seva vida útil reduint els consums i les emissions. Es penalitzaran tots els elements de parament de cuina de plàstic d'un sol ús.

En el cas de materials de parament de taula de paper es donarà com a condició d'execució que sigui 100% provinent de paper reciclat.

El licitador haurà de signar un compromís al formalitzar el contracte que els materials i parament de cuina que farà servir compliran les condicions de la clàusula avaluada. L'empresa contractant farà comprovacions aleatòries i podrà establir sancions de fins a un 1% del valor del contracte en cas d'incompliment.

Eficiència energètica de la maquinària utilitzada

Definició

Clàusula de condició d'execució que es posarà en el cas que es necessiti aportar maquinària nova o s'hagi de reposar maquinària antiga. Es demanarà com a condició d'execució que les màquines que s'aportin o se substitueixin tindran la classificació energètica més alta AAA+.

Valoració i control

El licitador inclourà en el PCAP tot el llistat de maquinària a aportar i el nivell d'eficiència energètica exigida que sempre serà el més alt disponible en el mercat. El licitador presentarà al formalitzar el contracte les fitxes tècniques amb els n° de sèrie de les màquines aportades per tal que l'empresa contractant en pugui fer la comprovació.

Prevenició i gestió de residus

Definició

És una clàusula que ha de constar com a condició d'execució. L'empresa contractant exigirà al licitador la presentació d'un pla específic amb accions per a la reducció dels residus produïts i la seva bona gestió.

Valoració i control

L'adjudicatari presentarà el Pla de prevenició i gestió de residus del servei de cuina abans de formalitzar el contracte. En cas de no presentar-lo en el moment de la signatura es donaran 10 dies hàbils perquè ho faci. En cas d'incompliment persistent s'aplicarà una penalització de l'1% del contracte que incrementarà cada mes que persisteixi l'incompliment fins a arribar a un màxim del 10%. Aquest import es deduirà de les factures mensuals que presenti l'adjudicatari.

Reaprofitament

Definició

És una clàusula valorable mitjançant la qual es donaran punts a les empreses licitadores que presentin mesures orientades al reaprofitament dels excedents del servei de cuina.

Valoració i control

L'adjudicatari presentarà les mesures de reaprofitament que poden anar acompanyades de convenis de col·laboració amb empreses del tercer sector, ONG i altres associacions destinades a proveir d'aliments a persones sense recursos.

L'empresa contractant podrà fer una comprovació de les mesures de reaprofitament o demanar a les empreses col·laboradores un informe amb els resultats i les accions que han dut a terme amb els excedents aportats pel servei de cuina del centre.

Formació ambiental del personal

Definició

És una clàusula que ha de constar com a condició d'execució. L'empresa contractant exigirà al licitador la presentació d'un pla de formació ambiental del personal de cuina que executarà el contracte.

Valoració i control

L'adjudicatari presentarà el Pla de formació del personal del servei de cuina abans de formalitzar el contracte. En el cas de no presentar-lo en el moment de la signatura es donaran 10 dies hàbils perquè ho faci. En el cas d'incompliment persistent s'aplicarà una penalització de l'1% del contracte que incrementarà cada mes que persisteixi l'incompliment fins a arribar a un màxim del 10%. Aquest import es deduirà de les factures mensuals que presenti l'adjudicatari.

L'empresa contractant demanarà els certificats corresponents d'assistència i realització dels cursos per part del personal del servei de cuina.

8.2. Clàusules mediambientals al servei de neteja

Els serveis de neteja són els segons en importància amb un 34% del volum global de despesa analitzada pel grup. Els principals criteris que es busquen en la selecció de clàusules són:

- Ajustar les freqüències de les tasques a les necessitats i ajustar-ne els horaris d'execució per millorar l'eficiència energètica i l'aprofitament de la llum natural.
- Limitar l'ús de determinats productes amb càrrega contaminant elevada, innecessaris o en envasos que en dificulten el reciclatge.
- Fomentar i, en els casos que sigui possible, prescriure l'ús de productes de neteja amb menys càrrega contaminant.
- Fomentar i, en els casos que sigui possible, prescriure l'ús de productes reciclats.
- Prescriure la retirada selectiva com a element intrínsec de la retirada de residus.
- Promoure i garantir, en la mesura que sigui possible, les bones pràctiques ambientals en l'execució del servei: dosificació i ús responsable de productes, estalvi i eficiència, etc.

Les clàusules tractades amb el grup són:

Serveis de Neteja i recollida de residus

Productes de neteja amb menys càrrega contaminant i recollida de residus

Paper higiènic i eixugamans 100% reciclat

Ajust d'horaris de serveis per millora eficiència energètica

Bones pràctiques ambientals en l'execució del servei

Eficiència energètica en la maquinària utilitzada

Prevenió i gestió de residus

Formació ambiental del personal

Productes de neteja amb menys càrrega contaminant

Definició

Clàusula d'execució on es demana al licitador fer servir productes de neteja amb menys càrrega contaminant a les àrees amb necessitats estàndards de desinfecció. L'empresa contractant aportarà un llistat de productes per tal de que el licitador pugui presentar la seva oferta.

Valoració i control

L'empresa contractant publicarà al PCAP el llistat de productes de neteja aprovats per la seva poca càrrega contaminant i especificarà les àrees on aquests han de ser utilitzats. Per tant, s'haurà de sectoritzar les àrees del centre per condicions de desinfecció i s'haurà d'indicar clarament aquelles àrees on aplica el llistat de productes.

L'adjudicatari presentarà en la seva oferta el llistat de productes que farà servir en cadascuna de les zones i s'ajustarà al catàleg de productes no contaminants en les àrees de baixa necessitat de desinfecció.

L'empresa contractant realitzarà comprovacions aleatòries del material utilitzat en les tasques de neteja i, en cas d'incompliment, el considerarà una infracció lleu que suposarà una sanció. En el cas de donar-se un incompliment reiterat i al ser clàusula d'execució es podria procedir a la cancel·lació del contracte.

Paper higiènic i eixugamans 100% reciclat

Definició

Clàusula d'execució del contracte de neteja on s'obliga a que tot el paper higiènic i el paper eixugamans provingui de paper 100% reciclat.

Valoració i control

L'empresa contractant esmentarà de manera clara aquesta condició d'execució en el Plec. Es pot acompanyar d'un llistat de marques i models de paper higiènic i eixugamans de procedència 100% paper reciclat o es pot deixar obert.

L'adjudicatari esmentarà en la seva oferta el paper higiènic i el paper eixugamans que utilitzarà per tal que es pugui comprovar que prové de paper 100% reciclat. En el cas que el paper seleccionat no figuri en el llistat que acompanya la clàusula, es procedirà a esbrinar si compleix amb el requisit de que prové de paper reciclat exclusivament.

L'empresa contractant farà comprovacions periòdiques de que el paper higiènic i el paper d'eixugamans utilitzat és el que es va informar en l'oferta. En el cas que el licitador vulgui canviar de proveïdor de paper higiènic o eixugamans haurà de notificar-ho a l'empresa contractant, perquè faci les comprovacions que el nou model compleix amb la clàusula i emeti un informe aprovant el canvi.

Ajust d'horaris per eficiència energètica

Definició

Es tracta de demanar al licitador que presenti una organització dels torns que permeti un aprofitament de la llum natural per a les tasques de neteja. En tot cas, aquesta clàusula serà un element avaluable.

Valoració i control

L'empresa contractant atorgarà uns punts extra a aquells licitadors que hagin presentat en la seva oferta una organització de torns i tasques que intenti aprofitar les hores de llum natural.

El control del compliment de torns, horaris i dedicació de plantilla que ja es realitza ens permetrà també comprovar el compliment de la clàusula.

Eficiència energètica de la maquinària utilitzada

Definició

Clàusula de condició d'execució on es demanarà com a condició que les màquines que s'aportin per realitzar les tasques de neteja tinguin la classificació d'eficiència energètica més alta AAA+.

Valoració i control

L'empresa contractant inclourà en el PCAP tot el llistat de maquinària a aportar i el nivell d'eficiència energètica exigida que sempre serà el més alt disponible en el mercat. El licitador presentarà al formalitzar el contracte les fitxes tècniques amb els n° de sèrie de les màquines aportades per tal que l'empresa contractant pugui fer la comprovació.

Prevenició i gestió de residus

Definició

És una clàusula que ha de constar com a condició d'execució. L'empresa contractant exigirà al licitador la presentació d'un pla específic amb accions per a la reducció dels residus produïts i la seva bona gestió.

Valoració i control

L'adjudicatari presentarà el Pla de prevenció i gestió de residus del servei de neteja abans de formalitzar el contracte. En el cas de no presentar-lo en el moment de la signatura es donaran 10 dies hàbils perquè ho faci. En el cas d'incompliment persistent s'aplicarà una penalització de l'1% del contracte que incrementarà cada mes que persisteixi l'incompliment fins a arribar a un màxim del 10%. Aquest import es deduirà de les factures mensuals que presenti l'adjudicatari.

Formació ambiental del Personal

Definició

És una clàusula que ha de constar com a condició d'execució. L'empresa contractant exigirà al licitador la presentació d'un pla de formació ambiental del personal de neteja que executarà el contracte. Aquest pla de formació tindrà especial cura en aspectes d'utilització raonable dels recursos, estalvi d'energia i aigua.

Valoració i control

L'adjudicatari presentarà el Pla de formació del personal del servei de neteja abans de formalitzar el contracte. En el cas de no presentar-lo en el moment de la signatura es donaran 10 dies hàbils perquè ho faci. En el cas d'incompliment persistent s'aplicarà una penalització de l'1% del contracte que incrementarà cada mes que persisteixi l'incompliment fins a arribar a un màxim del 10%. Aquest import es deduirà de les factures mensuals que presenti l'adjudicatari.

L'empresa contractant demanarà els certificats corresponents d'assistència i realització dels cursos per part del personal del servei de neteja.

8.3. Clàusules mediambientals del servei de manteniment

Els membres del grup de salut destinen anualment un import de 6 milions d'euros a la contractació de serveis de manteniment i aquests agrupen un 9% dels recursos analitzats sent el tercer en rellevància.

L'anàlisi del servei de manteniment centre les seves possibles clàusules mediambientals en tasques complementàries que no són el centre de les activitats de manteniment. El centre de les activitats de manteniment acostuma a tenir una alta especialització tecnològica sent complicat entrar en aquestes per a introduir clàusules mediambientals.

Són les tasques complementàries de neteja d'àrees on han realitzat tasques de manteniment, utilització de productes i maquinària i formació del personal en les que es poden establir clàusules mediambientals.

Les clàusules considerades pel grup són:

Serveis de manteniment

Productes de neteja amb menys càrrega contaminant i recollida de residus

Bones pràctiques ambientals en l'execució del servei

Eficiència energètica en la maquinària utilitzada

Prevenció i gestió de residus

Formació ambiental del personal

Com es pot observar totes les clàusules considerades ja han estat tractades en els punts destinats als serveis de cuina i neteja i, al no ser tasques principals dels serveis de manteniment, no necessiten un tractament personalitzat de les mateixes i podem aplicar les definicions, valoracions, controls i especificitats del sector ja esmentades als punts anteriors.

8.4. Clàusules mediambientals del servei de bugaderia i uniformitat

Els serveis de bugaderia i uniformitat no són un dels que més recursos agrupen ja que els membres del grup destinen uns 3,5 milions de euros anuals i suposa només un 5% del volum global que agrupen els contractes en els que centrem l'aplicació de les clàusules socials i mediambientals al sector salut. No obstant, sí que és un dels serveis on més impacte tenen principis relacionats amb les clàusules mediambientals.

Dins dels serveis de bugaderia i uniformitat s'inclouen els serveis de bugaderia més els serveis de compra o rènting tant de roba plana (roba de llit) com d'uniformitat.

Dins de les clàusules mediambientals que apliquen al servei de bugaderia i uniformitat trobem els següents principis:

- Limitar l'ús de determinats productes amb càrrega contaminant elevada, innecessaris o en envasos que en dificulten el reciclatge.
- Fomentar i, en els casos que sigui possible, prescriure l'ús de productes de neteja amb menys càrrega contaminant.
- Introduir i millorar progressivament l'eficiència energètica de la maquinària utilitzada
- Introduir i millorar progressivament el compliment dels requisits de limitació de presència de substàncies químiques en els principals teixits.
- Promoure la utilització de materials realitzats amb fibres reciclades, d'agricultura ecològica i de comerç just.
- Garantir la gestió ambiental i el reciclatge de les peces en desús.
- Garantir la formació ambiental del personal d'aquest tipus de serveis.

Les clàusules tractades amb el grup són:

Serveis de Bugaderia i uniformitat

Limitació de substàncies tòxiques dels principals teixits i certificació de productes finals

Articles de fibres sintètiques reciclades

Articles de fibres naturals d'agricultura ecològica o comerç just

Productes de neteja amb menys càrrega contaminant i recollida de residus

Bones pràctiques ambientals en l'execució del servei

Eficiència energètica en la maquinària utilitzada

Prevenició i gestió de residus

Gestió ambiental de les peces en desús i reducció de l'embalatge

Formació ambiental del personal

Limitació de substàncies tòxiques en els principals teixits i certificació dels productes finals

Definició

Clàusula en la que es pot en inici avaluar per després posar com a condició d'execució que les empreses licitadores facin servir material tèxtil lliure de certs components que marqui l'empresa contractant. L'empresa contractant haurà de marcar de manera clara quins són aquests components i a quin tipus de teixit afecta. El licitador acompanyarà amb la seva oferta un certificat de producció dels materials tèxtils perquè es pugui fer la comprovació que la seva composició està lliure dels elements que marqui la clàusula.

Valoració i control

La clàusula, en el cas de ser valorable, atorgarà uns punts a les empreses licitadores que hagin presentat el certificat conforme els teixits que faran servir per a l'execució del contracte estan lliures de les substàncies tòxiques que esmenta el plec. En el cas que existeixi una etiqueta que certifiqui que el tèxtil està lliure dels elements tòxics, també podrà ser aportada.

L'empresa contractant farà un control aleatori periòdic de les peces de tèxtil utilitzades per tal de comprovar que es compleixen les composicions que van permetre l'acompliment de la clàusula. Els controls es poden afegir als controls que ja estan realitzant per comprovar la qualitat de la roba, el seu estat i que les peces no hagin estat reutilitzades més vegades que les que estableix el Plec.

Articles de fibres sintètiques reciclades

Definició

Clàusula en la que es pot en inici avaluar per després posar com a condició d'execució que les empreses licitadores facin servir material tèxtil realitzat amb fibres sintètiques reciclades al 100% o en el % que es defineixi. El licitador acompanyarà amb la seva oferta un certificat de producció dels materials tèxtils perquè es pugui fer la comprovació que la seva composició compleix el percentatge de fibra sintètica que estableix la clàusula.

Valoració i control

La clàusula atorgarà uns punts a les empreses licitadores que hagin presentat el certificat conforme els teixits que faran servir per a l'execució del contracte estan realitzats amb el % de fibra sintètica que esmenta el plec. En el cas que existeixi una etiqueta que certifiqui l'ús de la fibra sintètica en la seva composició en el percentatge establert, aquesta també podrà ser aportada.

L'empresa contractant farà un control aleatori periòdic de les peces de tèxtil utilitzades per tal de comprovar que es compleixen les composicions que van permetre l'acompliment de la clàusula. Els controls es poden afegir als que ja estan realitzant per comprovar la qualitat de la roba, el seu estat i que les peces no hagin estat reutilitzades més vegades que les que estableix el Plec.

Articles de fibres naturals d'agricultura ecològica i de comerç just

Definició

Clàusula amb la que es pot avaluar que les empreses licitadores utilitzen material tèxtil realitzat amb fibres naturals que provenen d'agricultura ecològica i de comerç just. El licitador acompanyarà amb la seva oferta un certificat de producció dels materials tèxtils perquè es pugui fer la comprovació que la seva composició compleix el percentatge de fibra natural d'agricultura ecològica i de comerç just que estableix la clàusula.

Aquesta clàusula i l'anterior s'han de fer servir en les peces de roba on sabem que l'ús, ja sigui de fibres reciclades o fibres naturals, aporta un major valor afegit a la confecció de la peça. Per tant, en el cas de fer servir les dues clàusules en el mateix plec, s'haurà de diferenciar de manera molt clara a quin tipus de peça de roba o roba de llit aplica cadascuna de les clàusules.

Per exemple, podem demanar l'ús de fibres reciclades en la uniformitat del personal i l'ús de fibres naturals d'agricultura ecològica en la roba de llit.

Valoració i control

La clàusula atorgarà punts a les empreses licitadores que hagin presentat el certificat conforme els teixits que faran servir per a l'execució del contracte estan realitzats amb el % de fibra natural d'agricultura ecològica que esmenta el plec. En el cas que existeixi una etiqueta que certifiqui l'ús de la fibra natural d'agricultura ecològica en la seva composició en el percentatge establert, aquesta també podrà ser aportada.

L'empresa contractant farà un control aleatori periòdic de les peces de tèxtil utilitzades per tal de comprovar que es compleixen les composicions que van permetre el compliment de la clàusula. Els controls es poden afegir als que ja estan realitzant per comprovar la qualitat de la roba, el seu estat i que les peces no hagin estat reutilitzades més vegades que les que estableix el Plec.

Productes de neteja amb menys càrrega contaminant

Definició

Clàusula d'execució on es demana al licitador fer servir productes de neteja amb menys càrrega contaminant a les àrees amb necessitats estàndards de desinfecció. L'empresa contractant aportarà un llistat de productes per tal que el licitador pugui presentar la seva oferta.

Valoració i control

L'empresa contractant publicarà al PCAP el llistat de productes de neteja aprovats per la seva poca càrrega contaminant i especificarà les àrees on aquests han de ser utilitzats. Per tant, s'haurà de sectoritzar les àrees del centre per condicions de desinfecció i s'haurà d'indicar clarament aquelles àrees on aplica el llistat de productes.

L'adjudicatari presentarà en la seva oferta el llistat de productes que farà servir en cadascuna de les zones i s'ajustarà al catàleg de productes no contaminants en les àrees de baixa necessitat de desinfecció.

L'empresa contractant realitzarà comprovacions aleatòries del material utilitzat en les tasques de neteja i, en el cas d'incompliment, el considerarà una infracció lleu que suposarà una sanció. En el cas de donar-se un incompliment reiterat i al ser clàusula de execució es podria procedir a la cancel·lació del contracte.

Eficiència energètica de la maquinària utilitzada

Definició

Clàusula de condició d'execució on es demanarà com a condició que les màquines que s'aportin per a realitzar la bugaderia tindran la classificació d'eficiència energètica més alta AAA+.

Valoració i control

L'empresa contractant inclourà en el PCAP tot el llistat de maquinària a aportar i el nivell d'eficiència energètica exigida que sempre serà el més alt disponible en el mercat. El licitador presentarà al formalitzar el contracte les fitxes tècniques amb els n° de sèrie de les màquines aportades per tal que l'empresa contractant en pugui fer la comprovació.

Prevenició i gestió de residus

Definició

És una clàusula que ha de constar com a condició d'execució. L'empresa contractant exigirà al licitador la presentació d'un pla específic amb accions per a la reducció dels residus produïts i la seva bona gestió.

Valoració i control

L'adjudicatari presentarà el Pla de prevenició i gestió de residus del servei de bugaderia abans de formalitzar el contracte. En el cas de no presentar-lo en el moment de la signatura es donaran 10 dies hàbils perquè ho faci. En el cas d'incompliment persistent s'aplicarà una penalització de l'1% del contracte que incrementarà cada mes que persisteixi l'incompliment fins a arribar a un màxim del 10%. Aquest import es deduirà de les factures mensuals que presenti l'adjudicatari.

Formació ambiental del Personal

Definició

És una clàusula que ha de constar com a condició d'execució. L'empresa contractant exigirà al licitador la presentació d'un pla de formació ambiental del personal de bugaderia que executarà

el contracte. Aquest pla de formació tindrà especial cura en aspectes d'utilització raonable dels recursos, estalvi d'energia i aigua.

Valoració i control

L'adjudicatari presentarà el Pla de formació del personal del servei de neteja abans de formalitzar el contracte. En cas de no presentar-lo en el moment de la signatura es donaran 10 dies hàbils perquè ho faci. En cas d'incompliment persistent s'aplicarà una penalització de l'1% del contracte que incrementarà cada mes que persisteixi l'incompliment fins a arribar a un màxim del 10%. Aquest import es deduirà de les factures mensuals que presenti l'adjudicatari.

L'empresa contractant demanarà els certificats corresponents d'assistència i realització dels cursos per part del personal del servei de cuina.

Gestió ambiental de les peces en desús

Definició

La vida útil de la roba de llit i la uniformitat del personal del centre és limitada. Actualment dins dels contractes no es tanca el circuit de la roba més enllà de la seva recollida una vegada ha finalitzat la seva vida útil.

Mitjançant aquesta clàusula, es demana al licitador com a clàusula d'execució que presenti el protocol de gestió de les peces de roba en desús.

Aquesta clàusula en el sector salut és molt important tant des d'un punt de vista mediambiental com de seguretat i imatge, donat que ens assegurem que les peces de roba de llit o d'uniformitat del centre acabin sent venudes a particulars en mercats de segona mà o revenudes a centres del tercer món.

Valoració i control

L'adjudicatari presentarà un Pla específic de gestió ambiental de les peces de roba en desús on s'esmentarà específicament que es faran amb elles, com es destruiran i reciclaran.

En el cas de no presentar-lo en el moment de la signatura es donaran 10 dies hàbils perquè ho faci. En el cas d'incompliment persistent s'aplicarà una penalització de l'1% del contracte que incrementarà cada mes que persisteixi l'incompliment fins a arribar a un màxim del 10%. Aquest import es deduirà de les factures mensuals que presenti l'adjudicatari.

9. Resultats del grup de salut en la nova contractació pública

9.1. Valoració de les clàusules socials i mediambientals per part del grup

Un dels principals objectius del grup de treball va ser intentar valorar les dificultats d'implantació de les clàusules estudiades. Per això es va copsar la opinió del grup en un format de participació que es va entregar en la darrera reunió del grup realitzada al desembre de 2017.

Dins dels aspectes que volíem que ens avalués el grup estaven:

- Factibilitat d'implantació: tracta d'identificar aquelles clàusules que són fàcilment incorporables en els plecs actuals.
- Possibilitat de control: valora l'esforç que requereix fer el seguiment del compliment de la clàusula.
- Immediatesa: identifica aquelles clàusules que es poden incorporar de manera immediata ja que no requereixen de treballs previs, canvis organitzatius ni adaptacions de sistemes per a la seva implantació.
- Impacte en preu: un aspecte que ens preocupava molt era identificar segons els experts que formaven el grup en quines clàusules de les que vam seleccionar preveien impactes en el preu del contracte, si es procedia a la seva aplicació.

També vam recollir l'opinió del grup sobre, independentment de les recomanacions que emanen d'aquest document, quines veien més com a clàusules de condició d'execució del contracte i quines com a clàusules de valoració. Al mateix moment vam preguntar als membres del grup quines de les clàusules estudiades ja tenien incorporades als seus contractes.

En el cas de les clàusules mediambientals vam recollir l'opinió per a cada servei per separat ja que aquestes estan molt influenciades per les característiques del propi servei estudiat.

Les clàusules socials són més transversals i en aquestes hem centrat més l'anàlisi en el tipus de clàusula:

- Definició del contracte
- RRHH
- Mesures d'igualtat i no discriminació
- Discapacitat i accessibilitat
- Subrogació

Els qüestionaris enviats són els següents:

Qüestionaris

Bugaderia i uniformitat

Bugaderia i uniformitat inclou el subministrament d'uniformitat, adquisició o renting de productes tèxtils i el servei de neteja i adequació de la roba

*Puntuar cada variable del 1 al 10 sent 1 el valor mínim i 10 el màxim de cada variable sense repetir puntuació

**Marcar amb 1 aquelles que cregui son valorables o han de ser requisit per a presentar-se al concurs

***Marqui amb 1 aquelles que ja tingui incorporades al seu plec

Serveis de Bugaderia i uniformitat	Variables*				Tipus**		Ja implantades***
	Factibilitat d'implantació	Possibilitat de control	Immediatesa	Impacte en preu	Valorable	Obligació	
Limitació de substàncies tòxiques dels principals teixits i certificació de productes finals							
Articles de fibres sintètiques reciclades							
Articles de fibres naturals d'agricultura ecològica o comerç just							
Productes de neteja amb menys càrrega contaminant i recollida de residus							
Bones pràctiques ambientals en l'execució del servei							
Eficiència energètica en la maquinària utilitzada							
Prevenió i gestió de residus							
Gestió ambiental de les peces en desús i reducció de l'embalatge							
Formació ambiental del personal							
Total	0	0	0	0			

RR.HH.

*Puntuar cada variable del 1 al 10 sent 1 el valor mínim i 10 el màxim de cada variable sense repetir puntuació

**Puntuar cada criteri/condició segons la seva facilitat d'implantació per servei del 1 al 10 sent 1 la màxima dificultat i 10 la màxima facilitat sense repetir puntuació

***Marcar amb 1 aquelles que cregui son valorables o han de ser requisit per a presentar-se al concurs

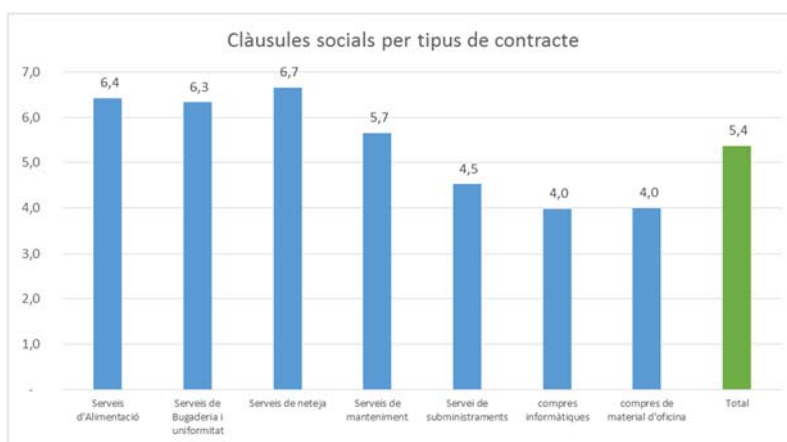
****Marqui amb 1 aquelles que ja tingui incorporades al seu plec

	Variables*				Tipus***			
RR.HH.	Factibilitat d'implantació	Possibilitat de control	Immediatesa	Impacte en preu	Valorable	Obligació	Ja implantades****	
Criteris d'adjudicació	0	0	0	0				
Contractació indefinida de les persones treballadores ocupades en l'execució del contracte								
Salari de les persones treballadores ocupades eb l'execució del contracte								
Condicions d'execució	0	0	0	0				
Contractació de persones en situació d'atur o amb dificultats especials d'inserció laboral o d'exclusió social								
Manteniment de les condicions laborals durant la vigència del contracte								
Subrogació de la plantilla laboral								
Compliment de les normes sociolaborals en el procés productiu i en la distribució comercial								
Total	0	0	0	0				
	Serveis d'Alimentació	Serveis de Bugaderia i uniformitat	Serveis de neteja	Serveis de manteniment	Servei de subministra ments	Serveis de compres informàtiques	Serveis de compres de material d'oficina	Serveis de logística i transport
Facilitat d'implantació per servei**								
Criteris d'adjudicació	0	0	0	0	0	0	0	0
Contractació indefinida de les persones treballadores ocupades en l'execució del contracte								
Salari de les persones treballadores ocupades eb l'execució del contracte								
Condicions d'execució	0	0	0	0	0	0	0	0
Contractació de persones en situació d'atur o amb dificultats especials d'inserció laboral o d'exclusió social								
Manteniment de les condicions laborals durant la vigència del contracte								
Subrogació de la plantilla laboral								
Compliment de les normes sociolaborals en el procés productiu i en la distribució comercial								
Total	0	0	0	0	0	0	0	0

9.1.1. Valoració de les clàusules socials

El primer objectiu del grup era avaluar en quins dels serveis i compres que es contracten de manera externa es veia més factible començar a aplicar les clàusules de contractació social. Com a resultats de les opinions expressades pel grup trobem que els contractes de neteja, alimentació i, bugaderia i uniformitat són els serveis on veuen més facilitat alhora d'aplicar les clàusules socials.

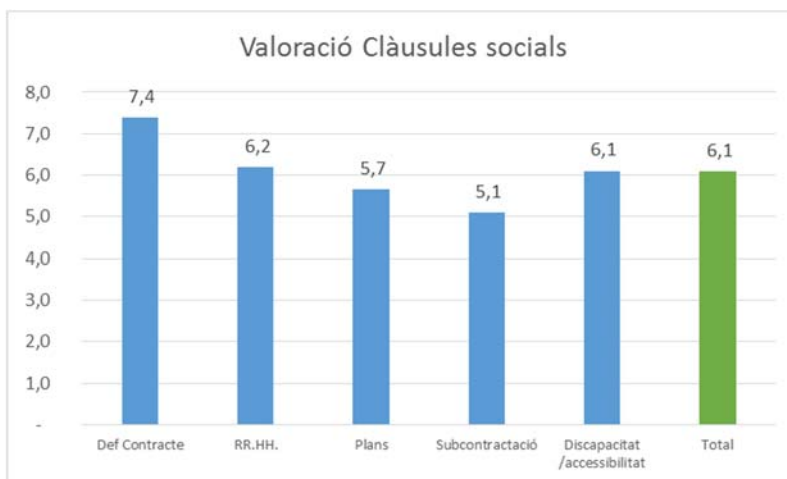
Són els serveis de compres i subministraments on veuen més dificultats alhora d'incloure aquestes clàusules.

Font: Elaboració pròpia

Considerant les cinc agrupacions en les que hem agrupat les clàusules socials; definició de contracte, recursos humans, plans d'igualtat, subcontractació i discapacitat, s'observa quin d'aquests grups obté una puntuació mitjana més alta, el que implica una major factibilitat d'implantació, major control i immediatesa i un menor impacte en preu.

Els resultats obtinguts són els següents:

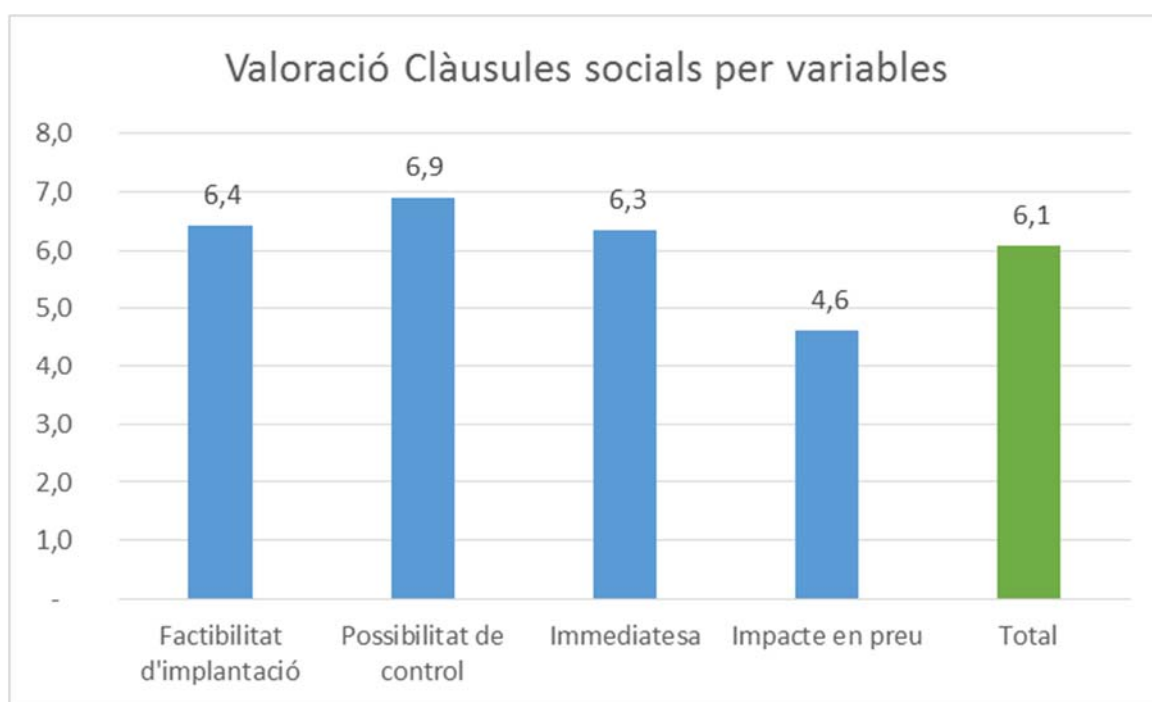

Font: Elaboració pròpia

Les clàusules que afecten a la definició de contracte estan clarament per damunt de la mitjana de puntuació seguides per les clàusules de recursos humans i les de discapacitat i accessibilitat.

De les 4 variables que el grup avalua en cadascuna de les clàusules la variable que més preocupa és l'impacte en preu (la variable impacte en preu s'ha transformat en nota inversa).

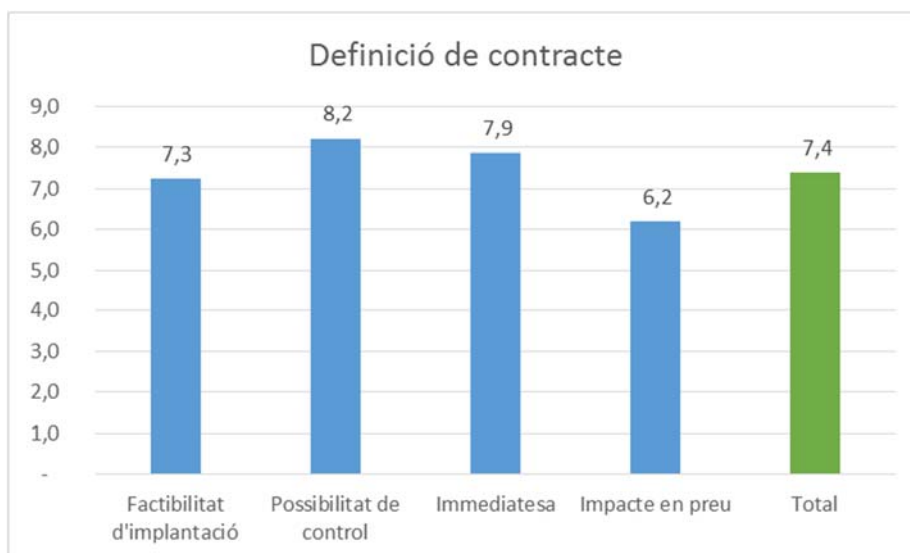
Els resultats obtinguts per a cada clàusula agrupada dins dels seus conceptes són:

Font: Elaboració pròpia

Clàusules de definició de contracte

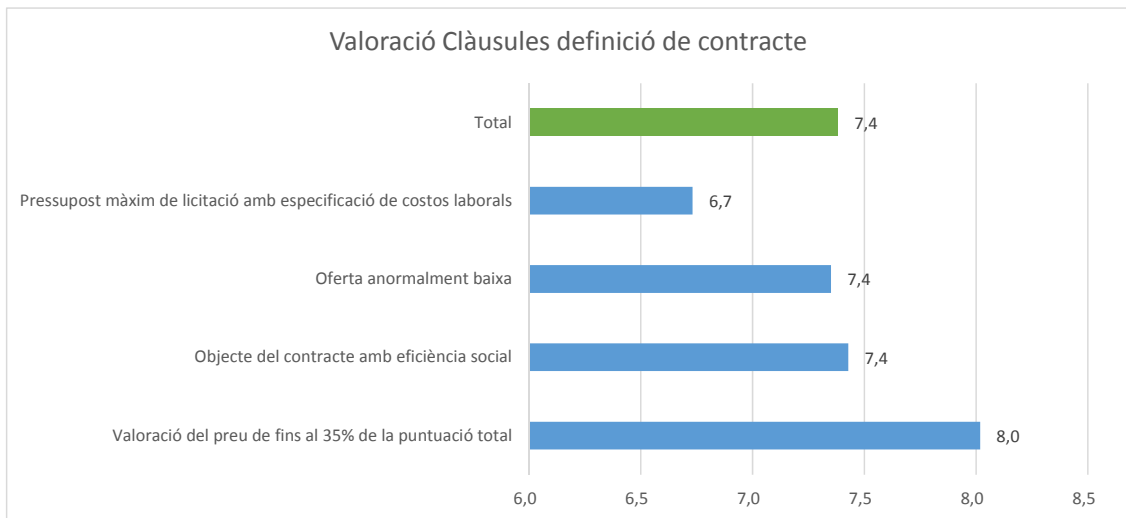
És el grup de clàusules amb més bona qualificació en tots els aspectes avaluats i aquell que té un impacte inferior en preu.

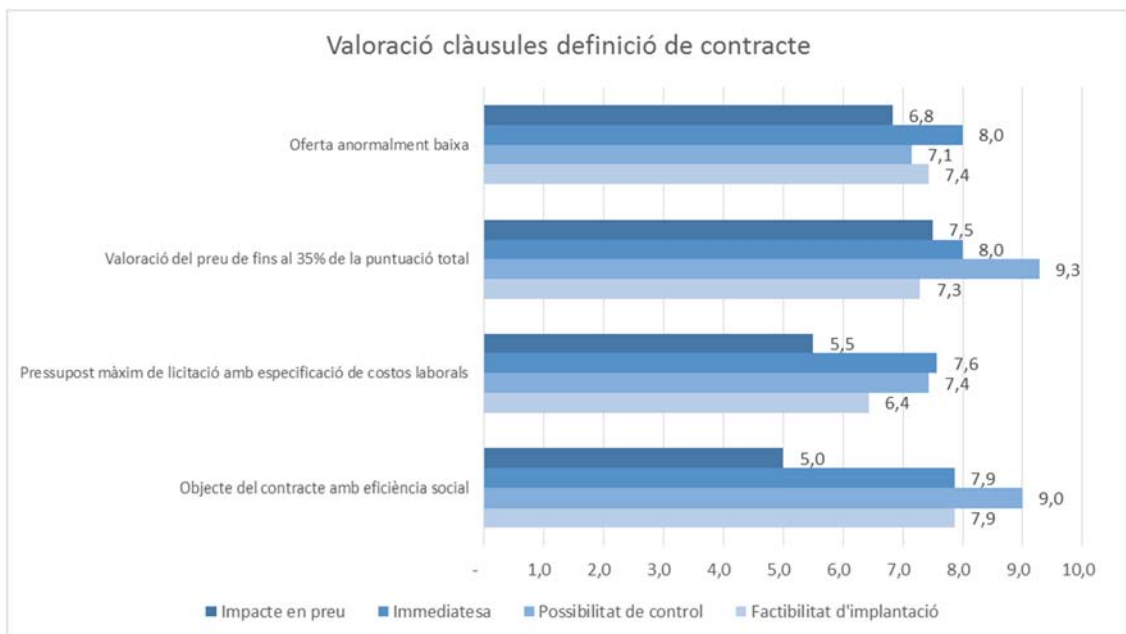
Font: Elaboració pròpia

De les clàusules proposades la més ben valorada és la que fa referència a limitar la valoració del preu al 35% de la puntuació total. Aquesta clàusula era habitual abans de la crisi ja que fins aquell moment la valoració del preu se situava al voltant del 40% en la major part dels concursos del sector salut.

Les clàusules d'oferta anormalment baixa i la inclusió de l'eficiència social dins de l'objecte estan molt ben valorades i és només en la clàusula que fa referència al pressupost amb l'especificació dels costos laborals on veuen més dificultats per la seva inclusió als plecs.

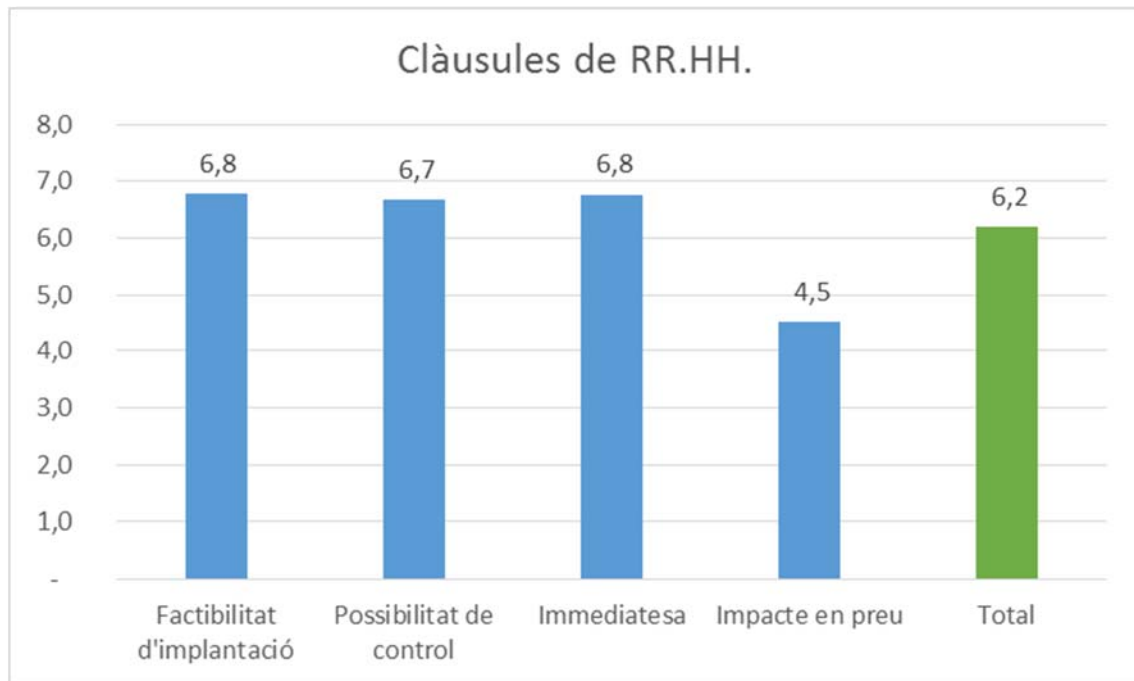
Font: Elaboració pròpia

Font: Elaboració pròpia

Clàusules de Persones

És el grup de clàusules amb més homogeneïtat en la seva puntuació per variable estudiada exceptuant l'impacte del preu que és on treuen una puntuació més baixa i, per tant, es detecta un major impacte en el preu del contracte.

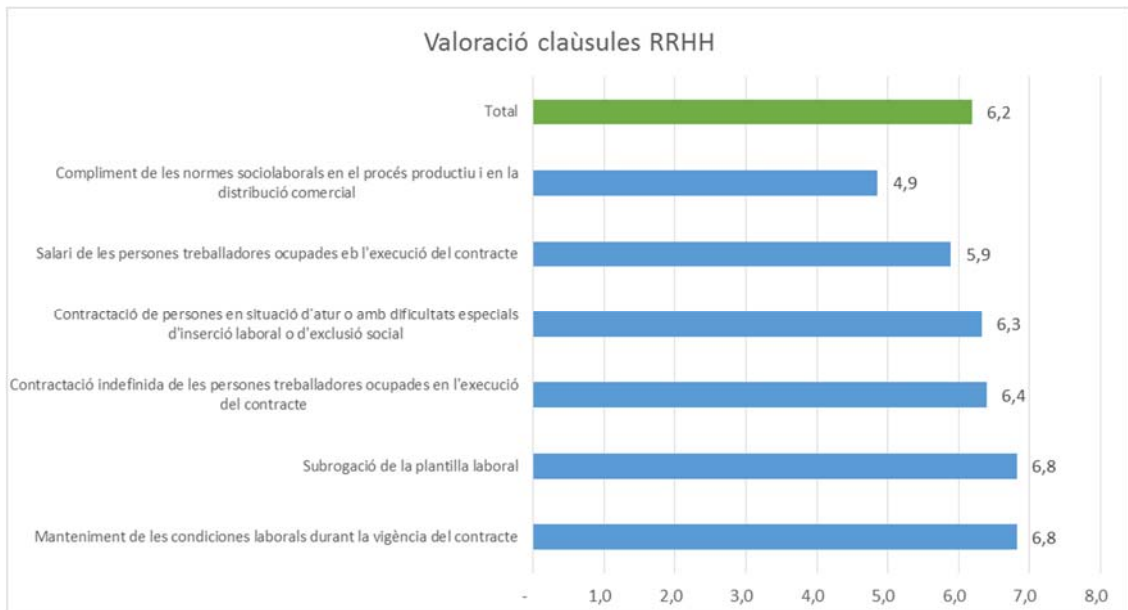

Font: Elaboració pròpia

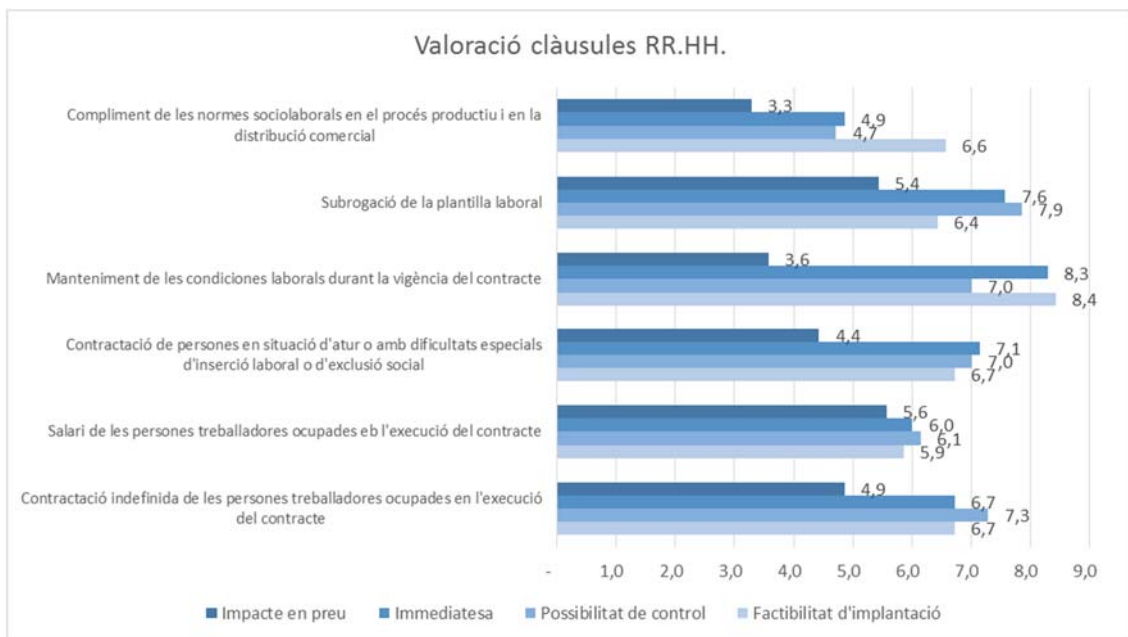
De les clàusules proposades la més ben valorada és la que fa referència al manteniment de les condicions laborals del personal que executarà el contracte i la subrogació de plantilla que és una política habitual en els serveis externalitzats dels proveïdors de serveis de salut.

La contractació indefinida i la contractació de personal a l'atur o en risc d'exclusió social són clàusules que obtenen bona puntuació i només són puntuades per sota de la mitjana en el seu impacte en el preu.

Les clàusules que fan referència a la valoració de salaris superiors al conveni i el compliment de normes sociolaborals són on veuen més dificultats per la seva inclusió als plecs per les dificultats en el control del seu compliment i l'impacte en el preu.

Font: Elaboració pròpia

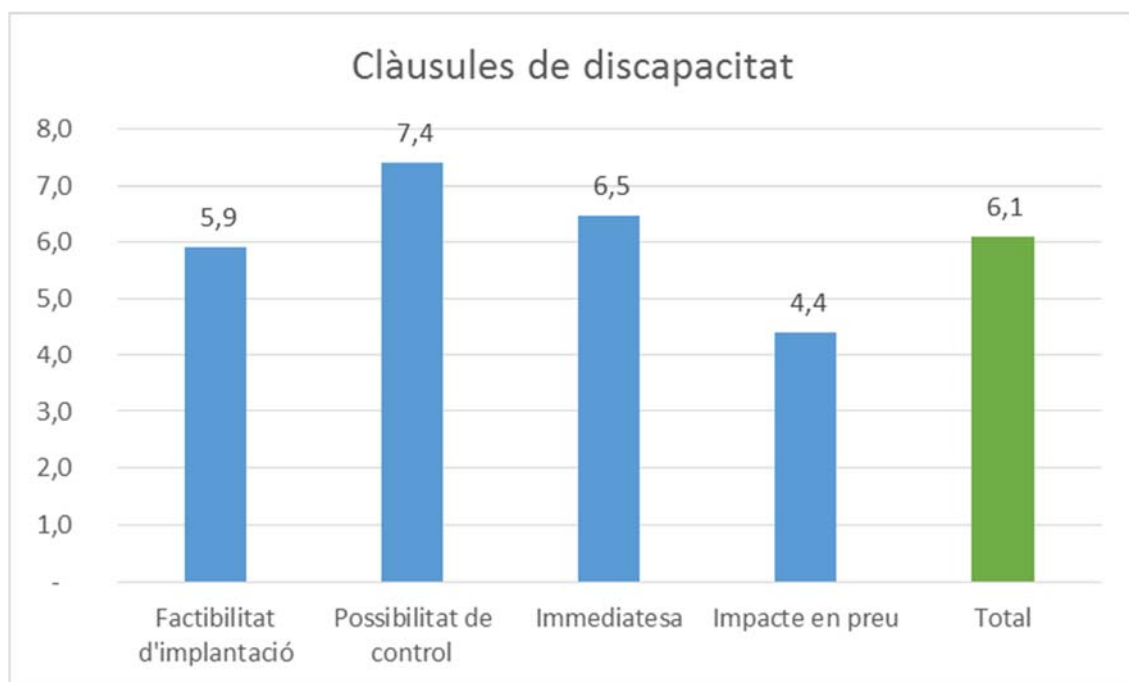

Font: Elaboració pròpia

Clàusules d'accessibilitat i discapacitat

Les clàusules que volen incidir en la integració de persones amb discapacitat i fomentar mesures per a garantir l'accessibilitat tenen una puntuació mitjana molt propera a les clàusules de persones.

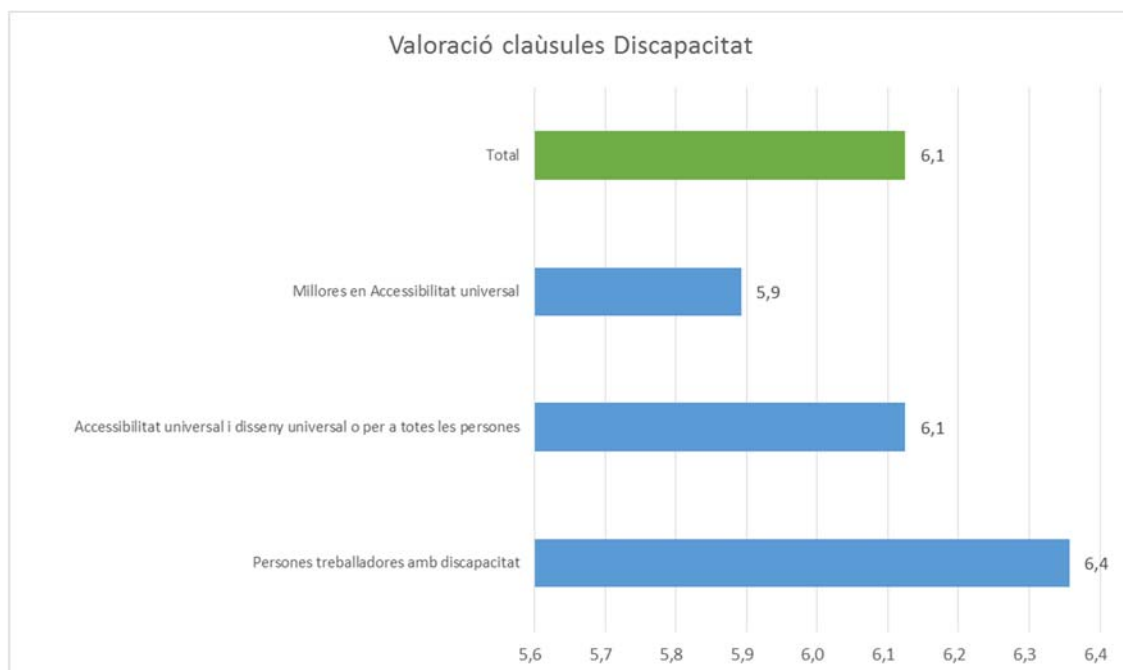
La facilitat en el control del compliment d'aquestes clàusules són les que porten al grup a donar-li una puntuació alta sent les altres variables considerades pel grup a puntuacions més baixes.

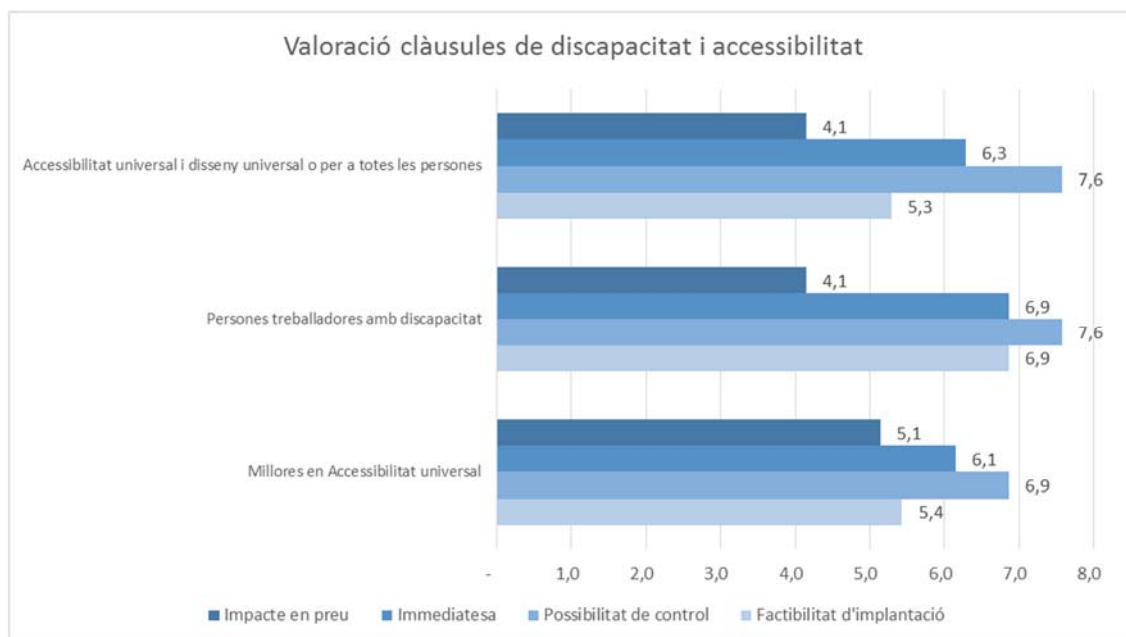
Font: Elaboració pròpia

De les clàusules proposades la més ben valorada és la que fa referència al percentatge de persones amb discapacitat que formen part de la plantilla de l'empresa que executarà el contracte. Aquesta clàusula ja es donava a l'anterior normativa i estava molt estesa en els plecs de serveis externalitzats del sector, especialment els serveis de bugaderia i uniformitat.

Les clàusules que fan referència a millores en l'accessibilitat de persones amb discapacitat és on veuen més dificultats per la seva inclusió als plecs.

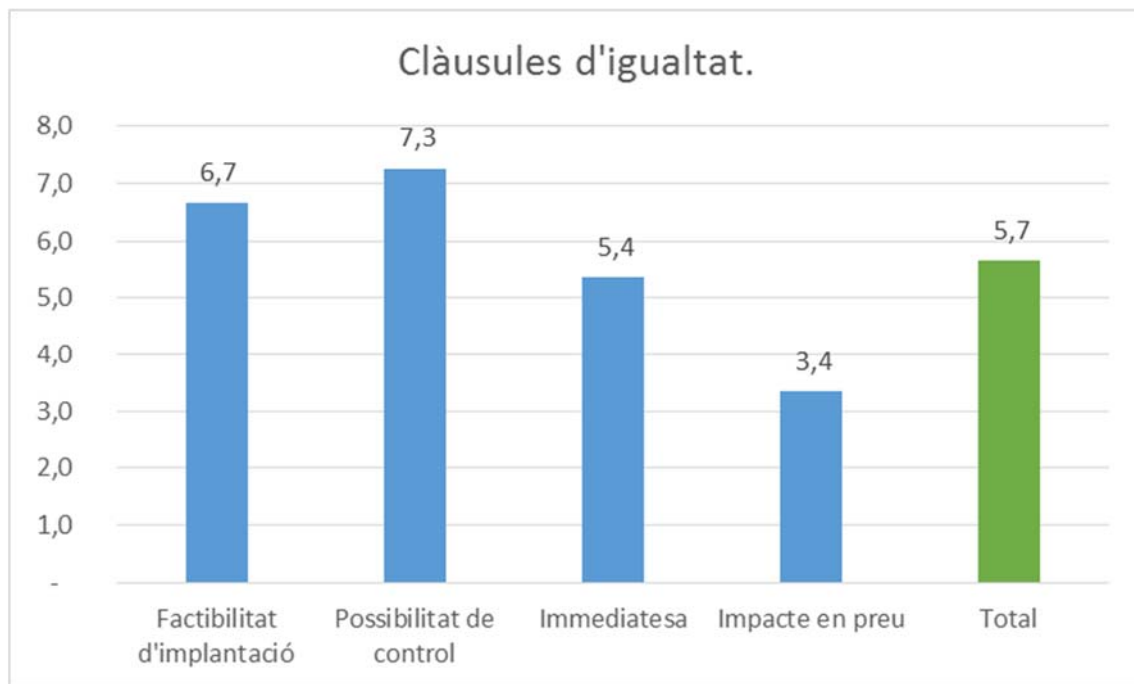
Font: Elaboració pròpia

Font: Elaboració pròpia

Clàusules d'igualtat

Les clàusules que fan referència a la implantació de plans i mesures que garanteixin la igualtat en el tracte i les oportunitats són les primeres amb una puntuació per sota de la mitjana. Aquestes clàusules es veuen molt penalitzades per la consideració de la immediatesa en la seva aplicació i l'impacte en preu.

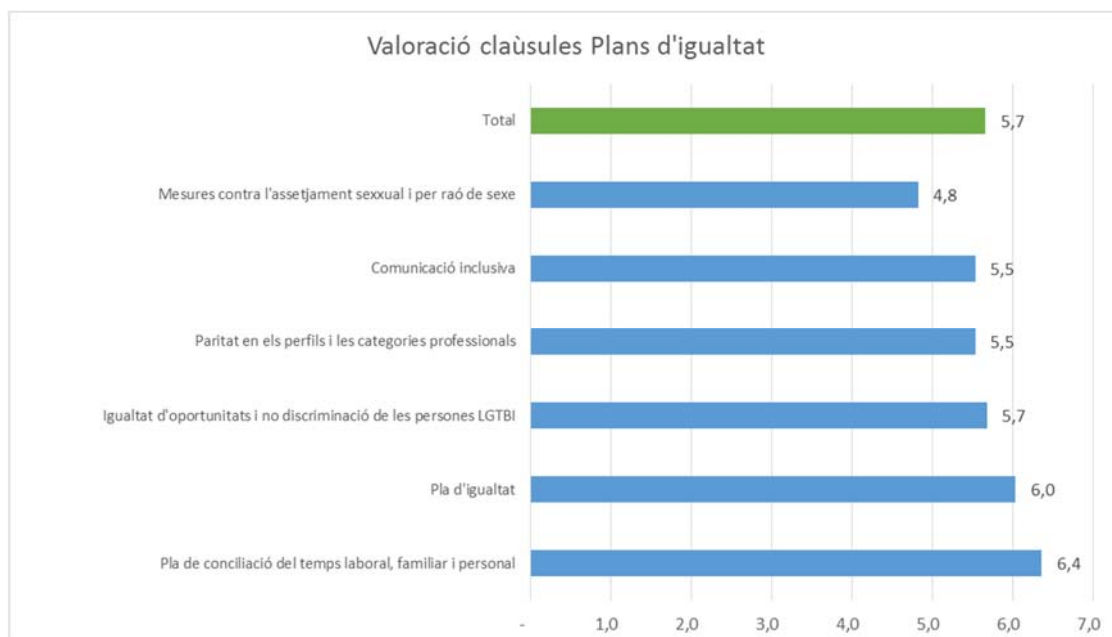

Font: Elaboració pròpia

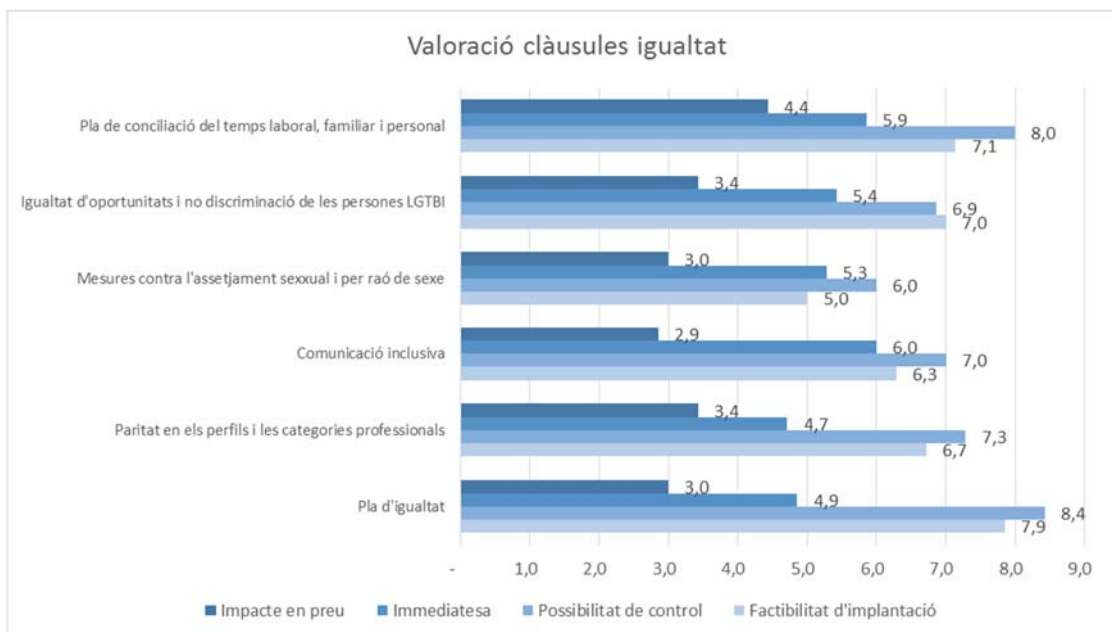
Dins de les clàusules d'igualtat les més ben valorades són les que demanen que les empreses adjudicatàries disposin de mesures de conciliació de la vida familiar i d'un pla d'igualtat.

Les clàusules de paritat en la contractació, la no discriminació del col·lectiu LGTBI i les de comunicació inclusiva són puntuades de manera més homogènia i, tot i presentar puntuacions baixes en general és l'impacte en el preu les que les fa situar-se per sota de la mitjana.

Les clàusules que fan referència a la lluita contra l'assetjament sexual i la discriminació per raó de sexe és clarament la que el grup observa amb més dificultat en totes les variables considerades i, per tant, les que veuen amb menys possibilitat d'inclusió als plecs.

Font: Elaboració pròpia

Font: Elaboració pròpia

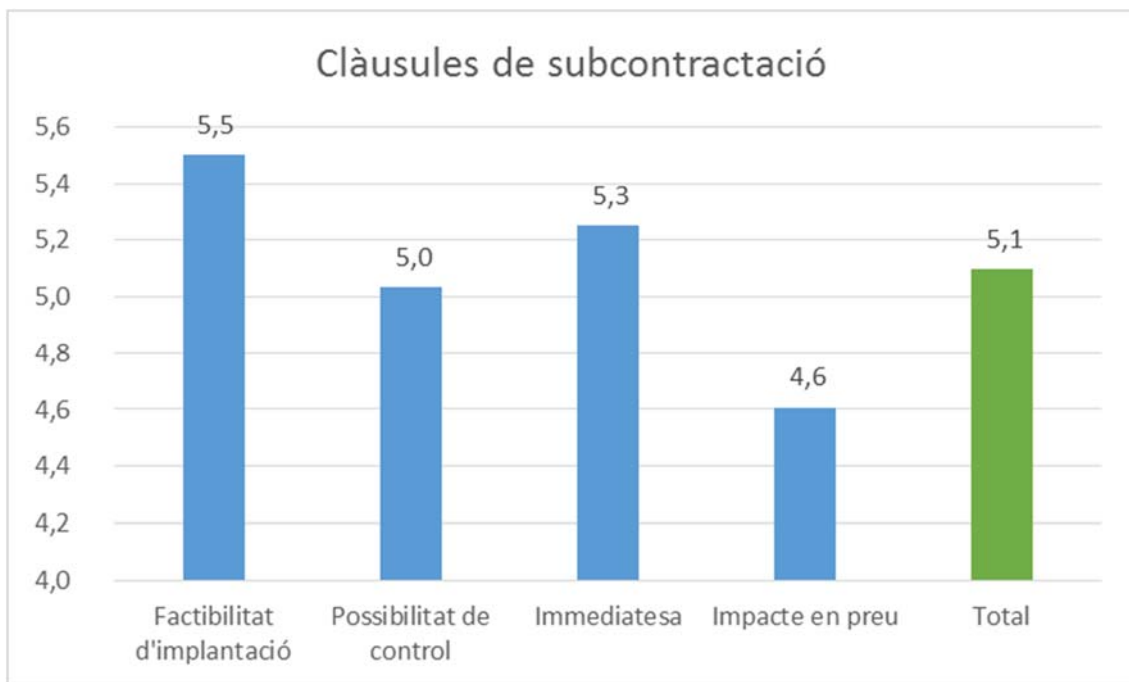
Clàusules de subcontractació

És el grup de clàusules amb menys qualificació en tots els aspectes avaluats.

Aquestes clàusules generen molts dubtes en la seva implantació i el seu control els dona puntuacions molt baixes en aquests aspectes.

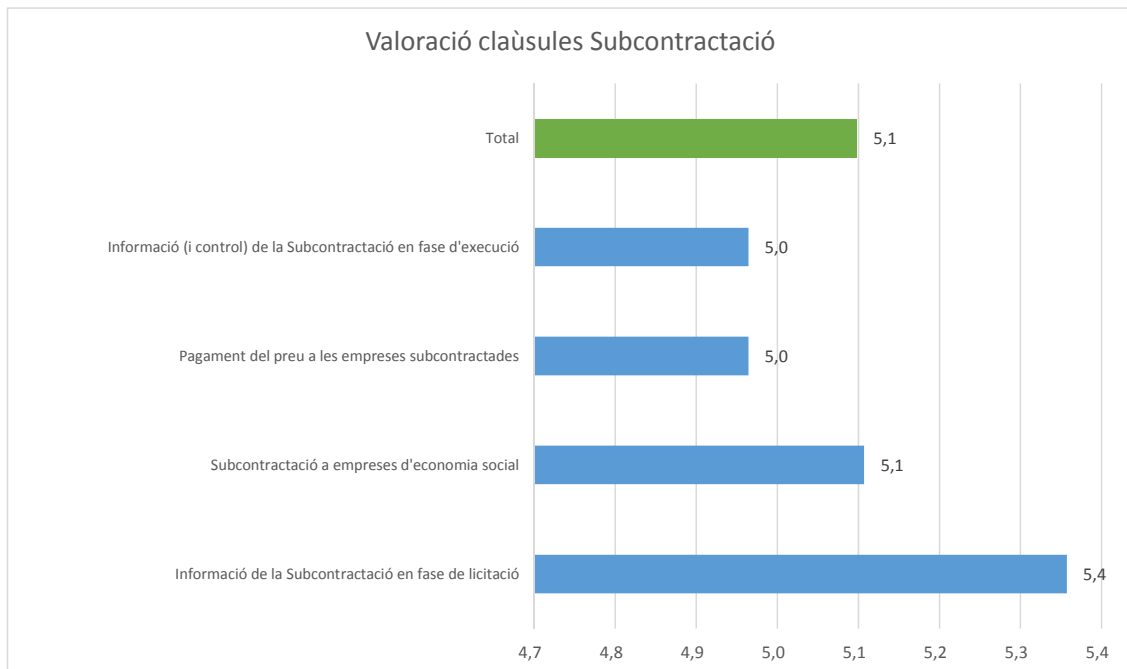
La valoració de la immediatesa també perjudica a aquest grup de clàusules i és molt coherent amb les puntuacions de les variables de facilitat d'implantació i control que dona el grup.

La variable d'impacte en preu, tot i no ser bona, no és la pitjor avaluada en el conjunt de clàusules i, per tant, no és l'impacte en el preu les que fa que estiguin a la cua en les valoracions del grup.

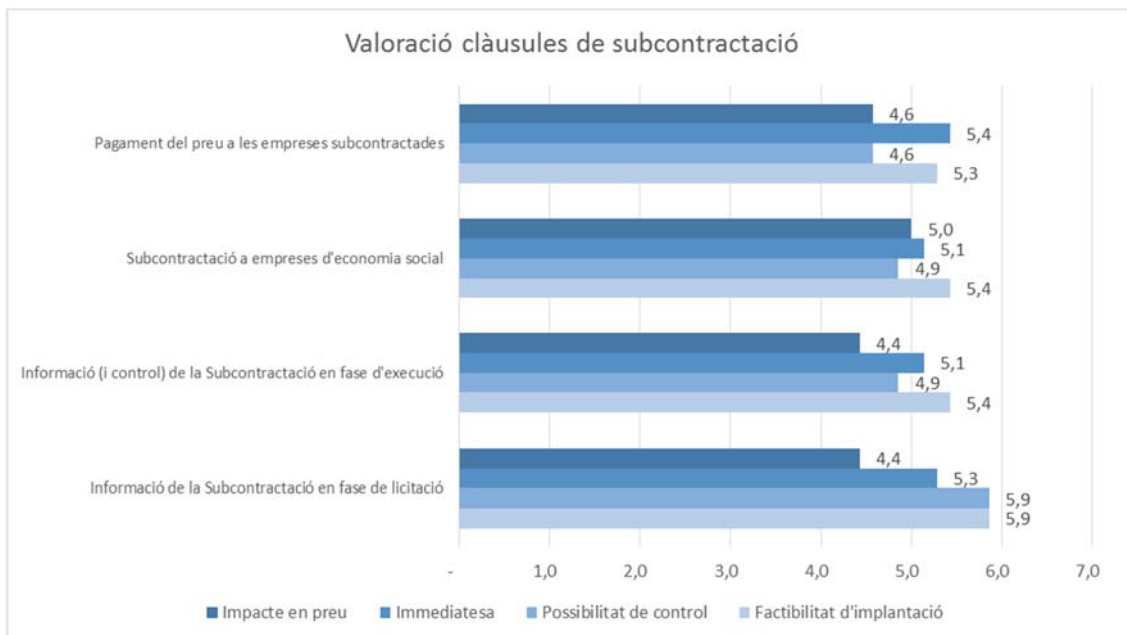

Font: Elaboració pròpia

Les clàusules d'informació i control de la subcontractació en fase de licitació és la més ben valorada, el que contrasta amb que siguin les clàusules d'informació i control de la subcontractació en fase d'execució les pitjors valorades.

Font: Elaboració pròpia

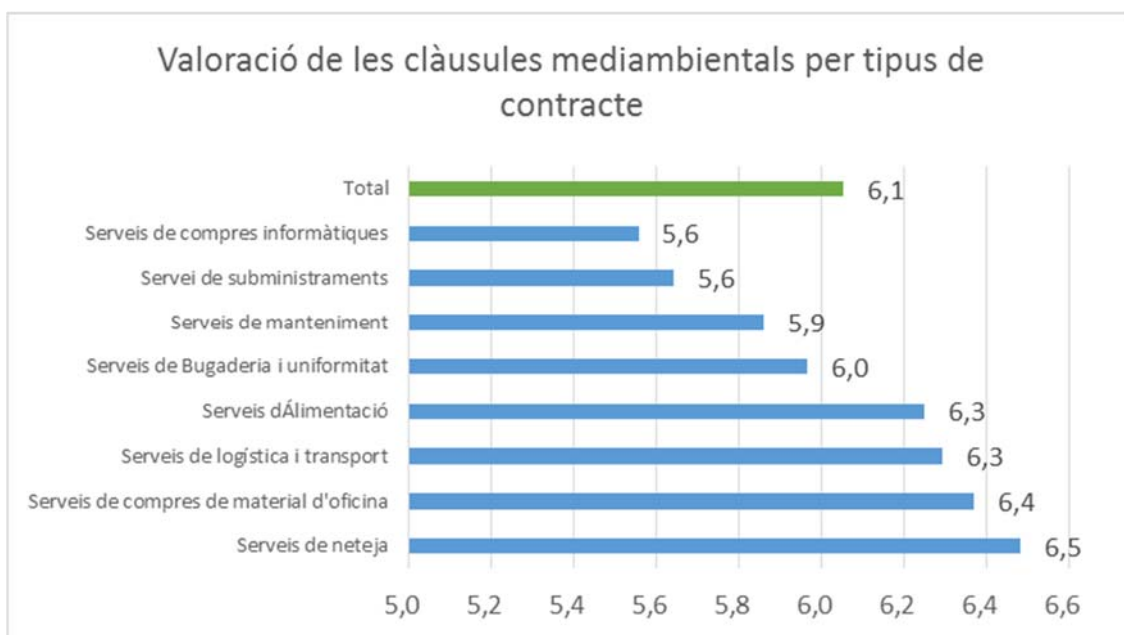
Font: Elaboració pròpia

9.1.2. Valoració de les clàusules mediambientals

Les clàusules mediambientals, a diferència de les clàusules socials, són específiques per a cadascun dels serveis analitzats. És per això que en aquest apartat l'eix d'anàlisi és el tipus de contracte i dins de cadascun d'aquests es detallaran les clàusules proposades i les variables considerades.

Els serveis neteja i alimentació són els serveis que treuen una puntuació més alta i són, per tant, els serveis més idonis per a començar a integrar les clàusules mediambientals. Dins dels serveis, els serveis de manteniment per la seva especificitat, és el que obté una nota més baixa i, per tant, on el grup no se sent tant còmode alhora d'aplicar les clàusules mediambientals proposades.

Dins dels serveis de compres, el servei de compra de material d'oficina és el servei de compres on el grup observa més facilitat en l'aplicació de les clàusules mediambientals i són els serveis de compres d'equipaments informàtics i subministraments, els serveis on més complicat considera el grup l'aplicació de les clàusules mediambientals.

Font: Elaboració pròpia

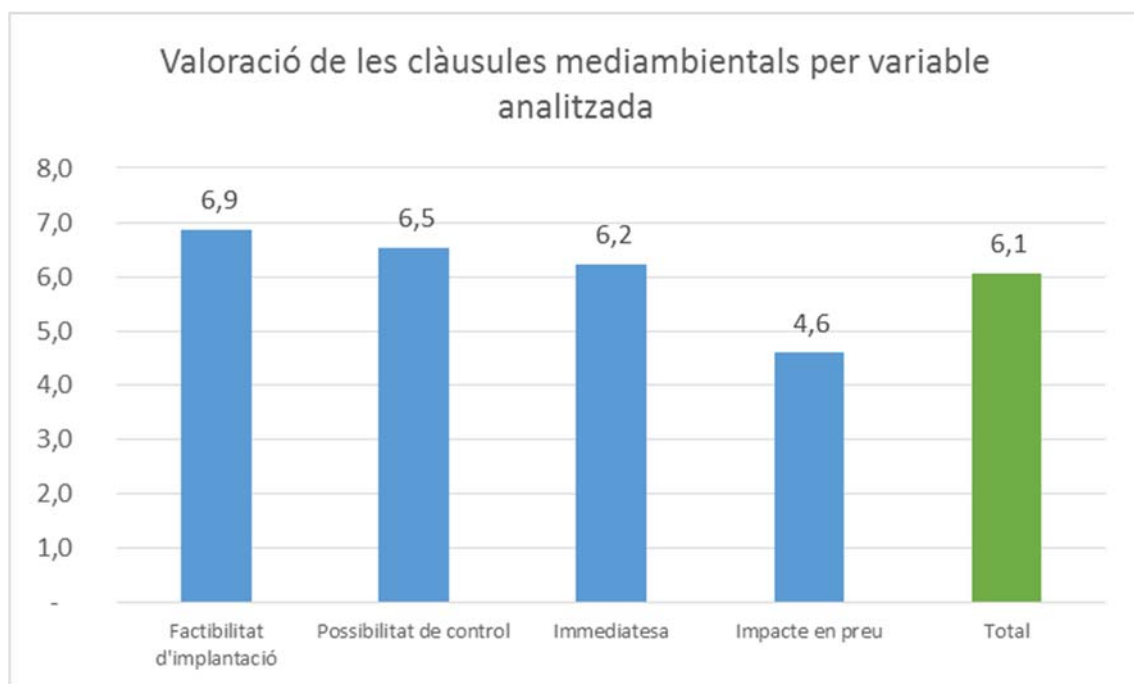
La mitjana de valoració de les clàusules mediambientals és la mateixa que la observada en les clàusules socials, i torna a ser la variable impacte en preu la que té un efecte més negatiu en la valoració.

Tot i això dins de la resta de variables analitzades, les clàusules socials tenien en la possibilitat de control la puntuació més elevada mentre que és aquesta variable en les clàusules

mediambientals on obté una nota menor. És, per tant, la capacitat de control, més enllà de l'efecte preu on el grup veu més problemes alhora d'aplicar les clàusules mediambientals.

Si observem el resultat en la facilitat d'implantació el grup veu l'efecte contrari sent aquest un aspecte ben valorat en les clàusules mediambientals.

La immediatesa, igual que l'impacte en preu, té un efecte molt similar en clàusules socials com mediambientals.

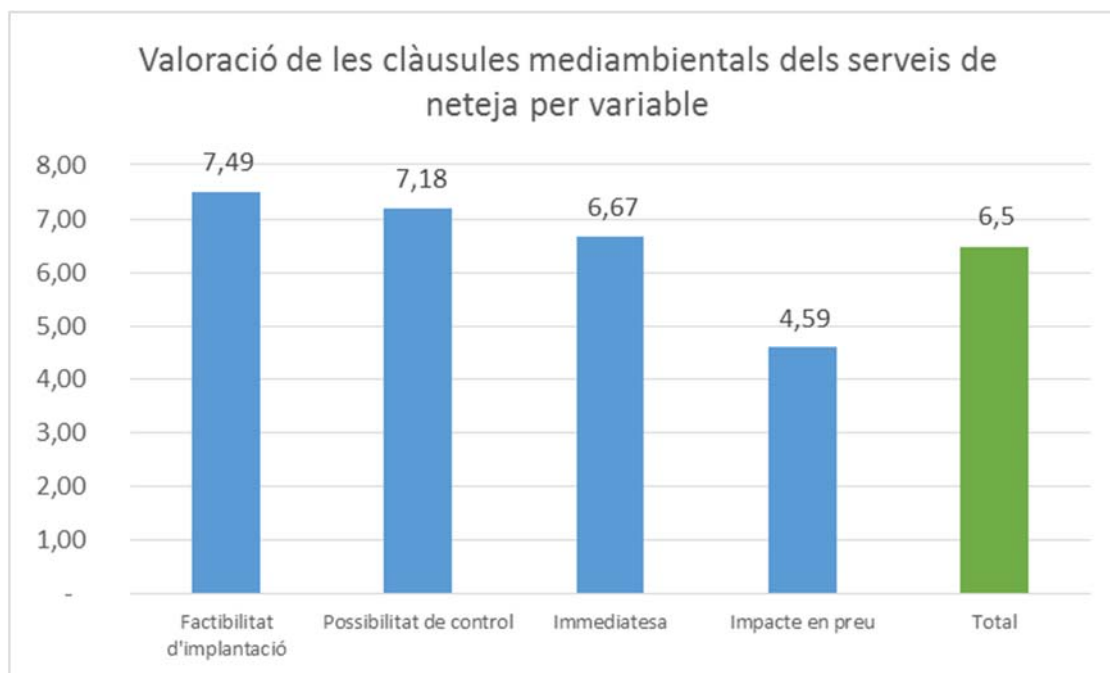

Font: Elaboració pròpia

Serveis de neteja

Els serveis de neteja són els que obtenen una mitjana de puntuació més alta de tots els serveis analitzats i, per tant, el candidat idoni segons el grup de treball per iniciar la introducció de clàusules mediambientals en el plec.

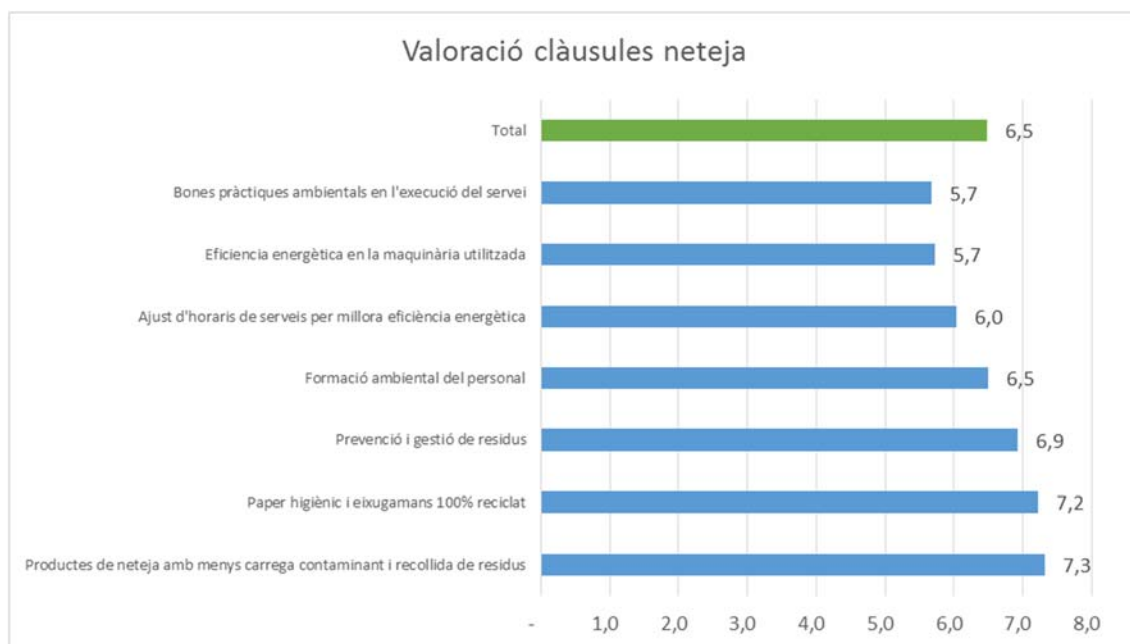
Destaca l'impacte negatiu en la seva valoració de l'impacte que pot tenir al preu del concurs la introducció d'aquestes clàusules.

Font: Elaboració pròpia

Les clàusules que fan referència a la introducció de productes de neteja amb menys càrrega contaminant són les que obtenen una puntuació més alta juntament amb l'exigència de paper higiènic i eixugamans 100% reciclat.

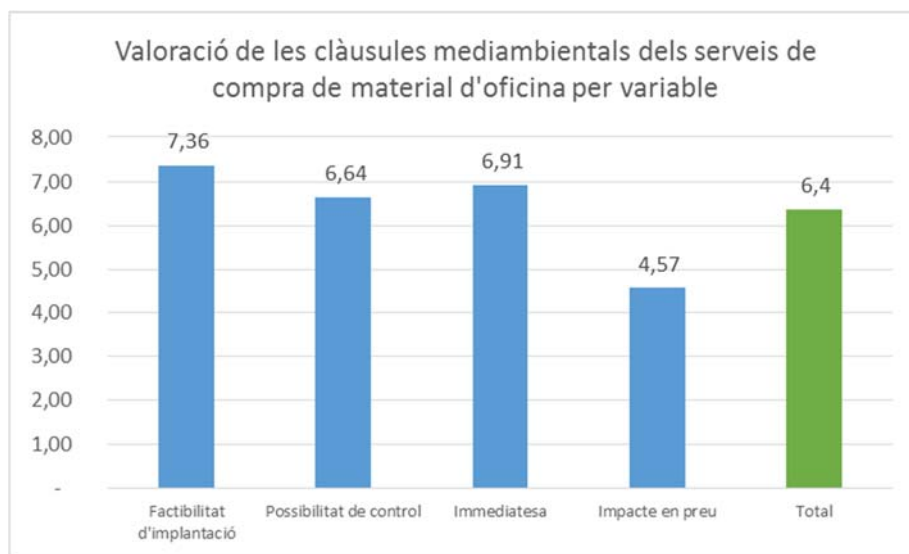
Les bones pràctiques ambientals en l'execució del servei i l'eficiència energètica de la maquinària utilitzada són les clàusules amb pitjor puntuació i on el grup veu més dificultat per a la seva introducció.

Font: Elaboració pròpia

Serveis de compres de material d'oficina

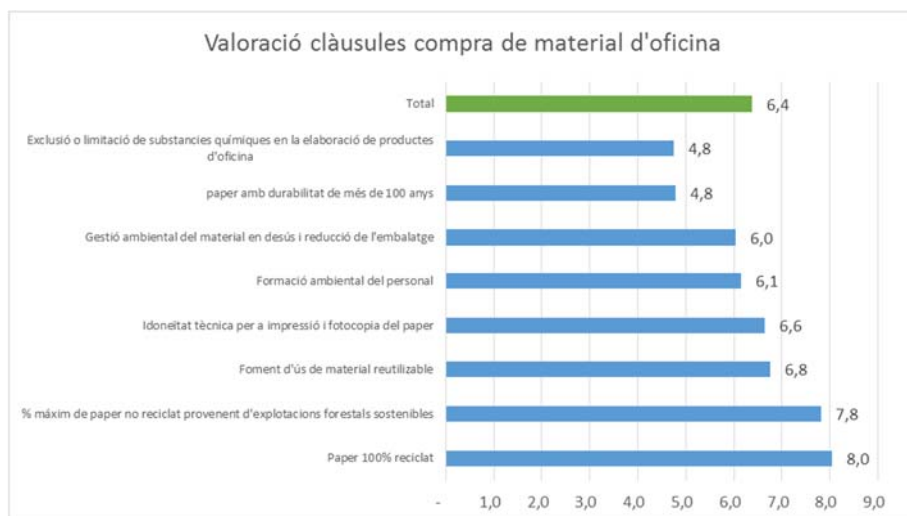
Els serveis de compres de material d'oficina són els serveis de compres de materials que obtenen una mitjana de puntuació més alta de tots els serveis de compres de productes analitzats i, per tant, el candidat idoni segons el grup de treball per iniciar la introducció de clàusules mediambientals en el plec.

Font: Elaboració pròpia

Les clàusules que fomenten la compra de paper reciclat i limiten l'ús de paper no reciclat a papers que proveniu d'explotacions forestals sostenibles com l'ús de materials reutilitzables són les clàusules que més valora el grup.

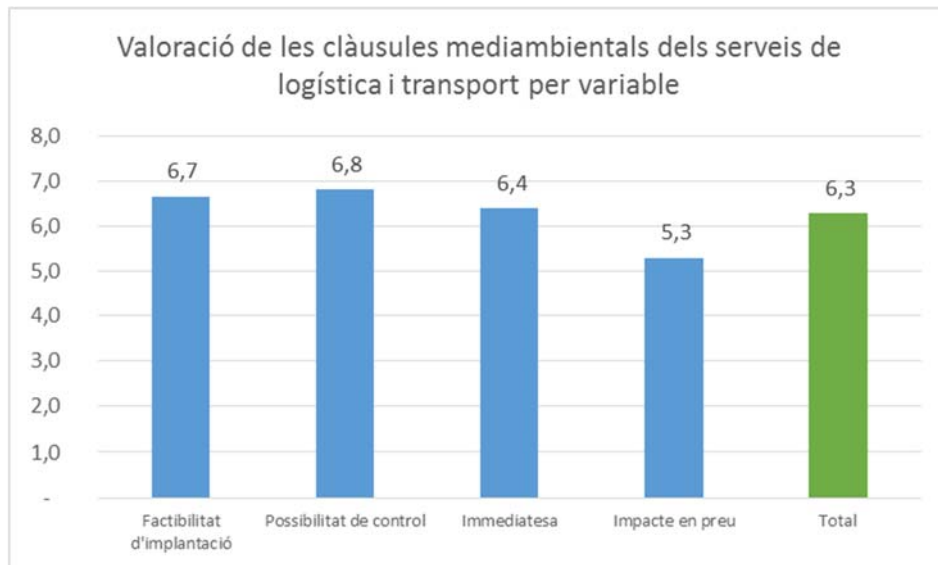
La maduresa del mercat de material d'oficina en productes reciclats i sostenibles fan que aquests siguin els que obtenen notes més altes entre les compres de productes en la valoració del grup.

Font: Elaboració pròpia

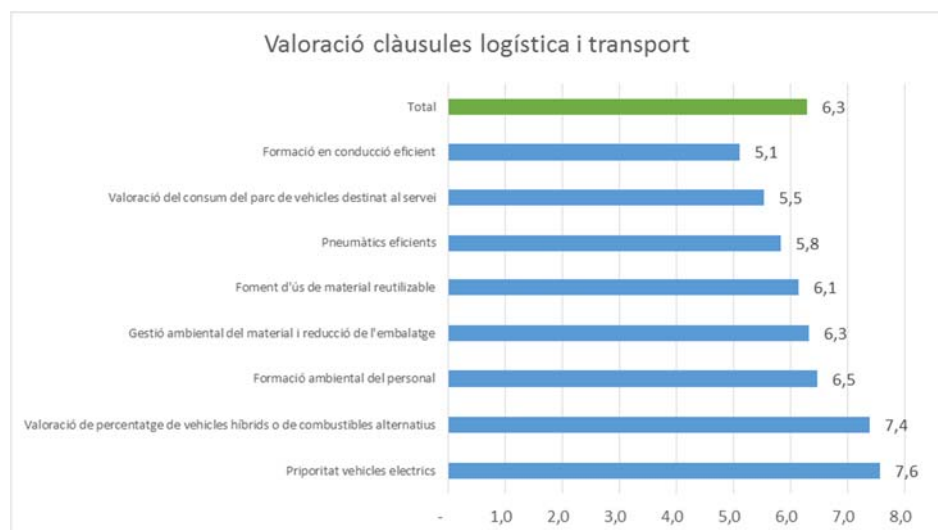
Serveis de logística i manteniment

Els serveis de logística i manteniment obtenen la segona mitjana de puntuació més alta de tots els serveis analitzats. Destaca aquest servei per la homogeneïtat en les seves valoracions en totes les variables analitzades i el bon resultat en impacte en preu que obté.

Font: Elaboració pròpia

Dins de les clàusules més ben valorades trobem totes les que fan referència a la utilització i prioritització de vehicles amb més eficiència energètica, ja siguin vehicles elèctrics o vehicles híbrids. La formació del personal i la reducció d'embalatges són altres clàusules amb bones puntuacions per part del grup per a ser introduïdes en els plecs de serveis de logística i transport.

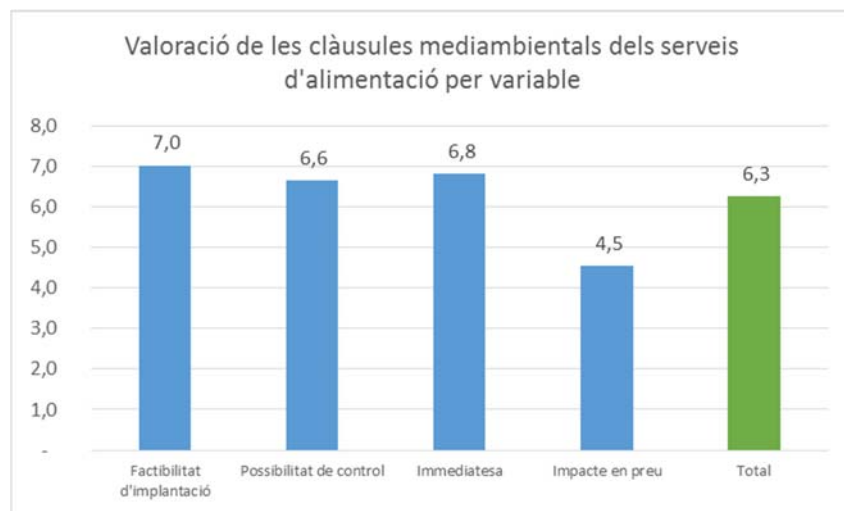

Font: Elaboració pròpia

Serveis d'alimentació

Els serveis d'alimentació obtenen una puntuació mitjana molt similar a la dels serveis de logística i transport. En aquest cas destaca per la homogeneïtat en les seves valoracions en totes les variables analitzades i l'impacte negatiu que té en la valoració el possible increment de preu en els serveis que suposa el grup en l'aplicació de les clàusules mediambientals.

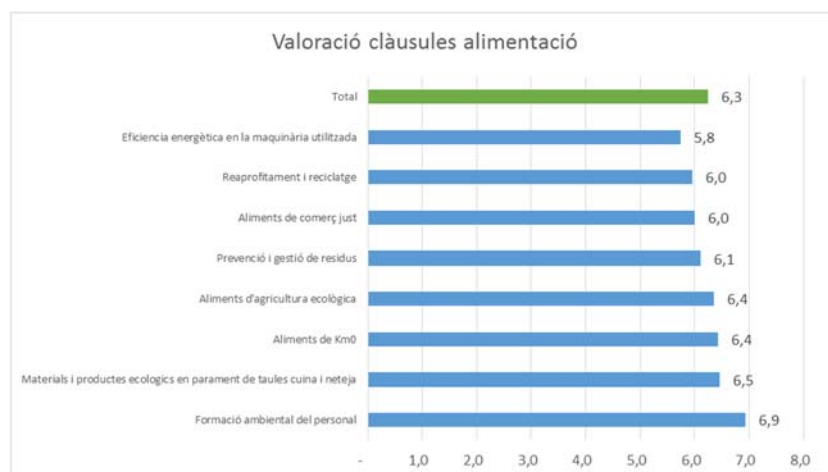
L'important ajust que va suposar la crisi en els preus dels serveis d'alimentació fan que no es vegi el marge pressupostari necessari per assumir les millores que suposen l'aplicació de les clàusules mediambientals en les compres de matèries primeres dels serveis d'alimentació.

Font: Elaboració pròpia

Respecte de les clàusules que treuen més nota per part del grup de treball, són les de formació i les d'ús de productes ecològics i de km 0 les que es veuen com a més probables per ser introduïdes en els plecs.

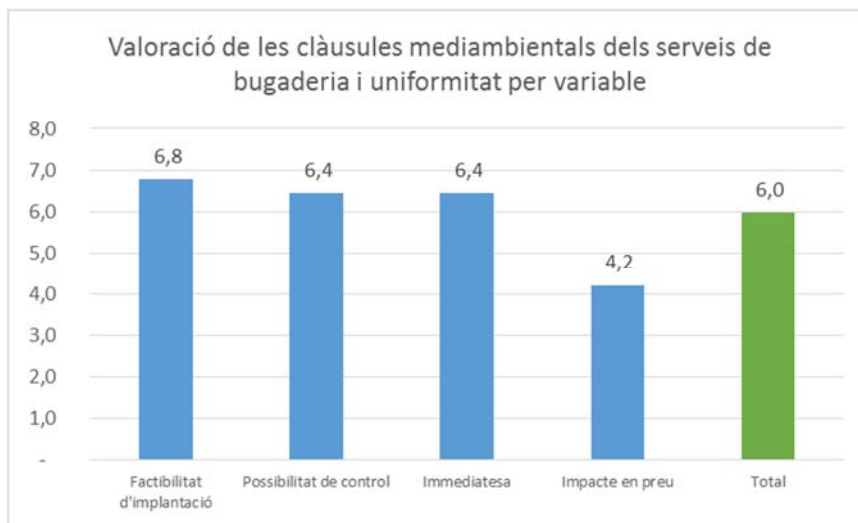
Les clàusules d'eficiència energètica de la maquinària utilitzada són les que obtenen menys puntuació en les variables analitzades.

Font: Elaboració pròpia

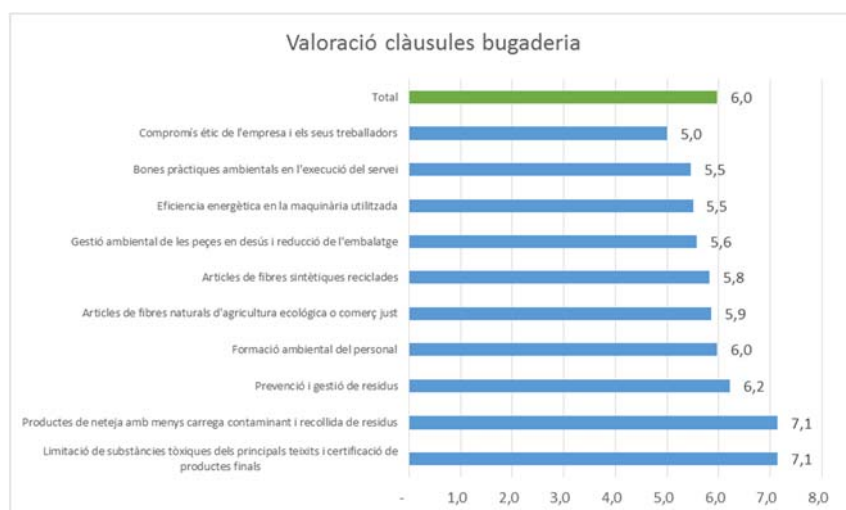
Serveis de bugaderia i uniformitat

Els serveis de bugaderia que són un dels serveis més ben valorats per a la inclusió de clàusules socials no són dels més ben valorats per a la inclusió de les clàusules mediambientals. És remarcable en aquests serveis l'impacte que té la poca puntuació de l'efecte preu, és a dir, els membres del grup veuen un possible increment en els preus d'aquests serveis per a la inclusió d'aquestes clàusules.

Font: Elaboració pròpia

Dins de les clàusules concretes proposades per aquest servei, són les clàusules que fan referència a la reducció de la utilització de productes contaminants i la formació mediambiental del personal les que obtenen una millor puntuació tal i com hem vist en els serveis de neteja. Totes les clàusules que fan referència a la compra de materials tèxtils ecològics, l'eficiència energètica de la maquinària utilitzada i les bones pràctiques de les empreses contractades són les que es veuen amb més dificultat per part del grup de treball.

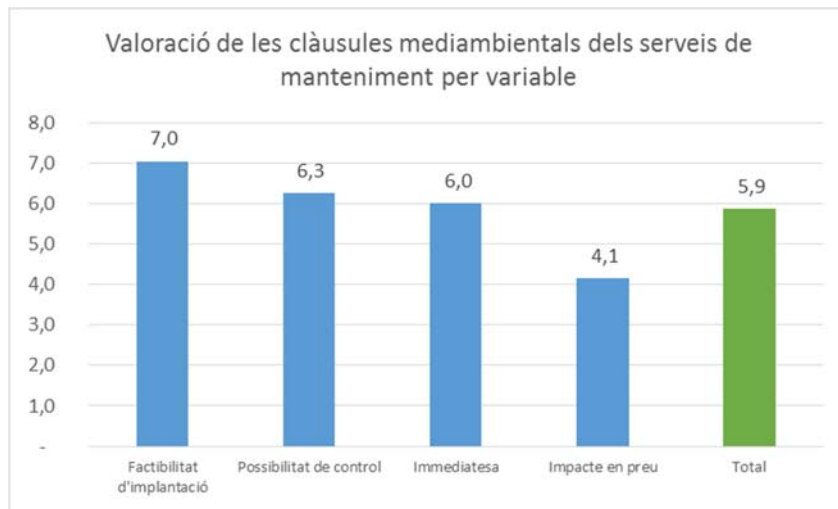

Font: Elaboració pròpia

Serveis de manteniment

Els serveis de manteniment són els pitjors valorats pel grup per la incorporació de les clàusules mediambientals tal i com ho era també per a l'aplicació de les clàusules socials.

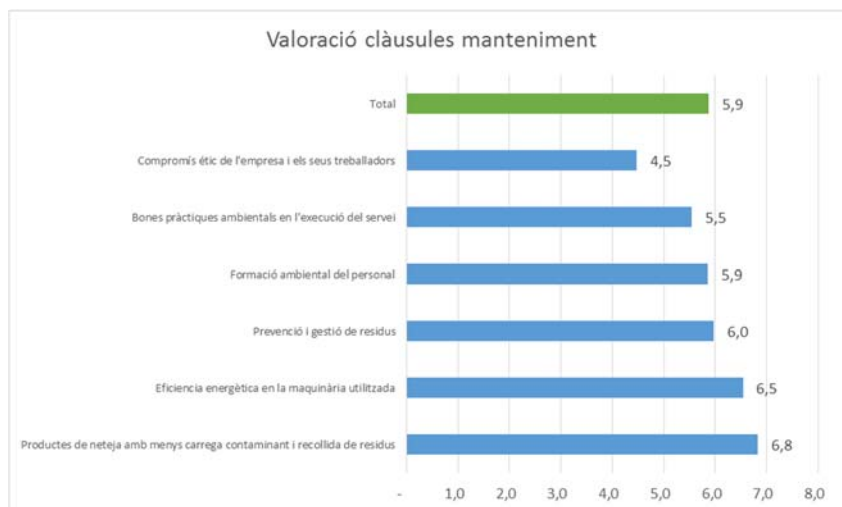
Destaca en aquesta mala puntuació l'important impacte en el preu del servei que suposa el grup en l'aplicació de les clàusules mediambientals sent un dels pitjors serveis avaluats en aquest aspecte.

Font: Elaboració pròpia

Respecte de les clàusules específiques d'aquest servei, tornen a ser les clàusules que redueixen l'ús de productes amb més càrrega contaminant les que valora més el grup. En canvi, en aquest servei les clàusules de l'ús de maquinària amb eficiència energètica són ben valorades no com passava en els serveis de neteja i bugaderia.

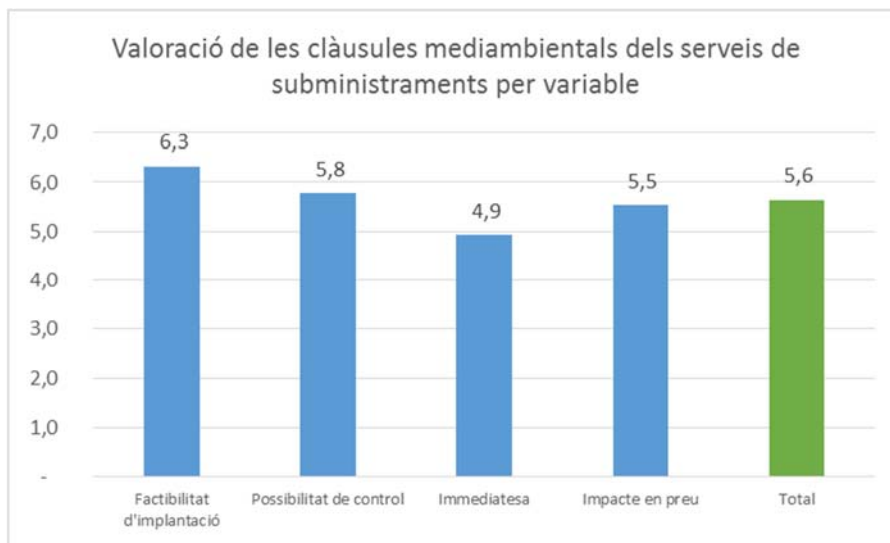
Les clàusules que fan referència a les bones pràctiques de l'empresa i els seus treballadors tornen a ser com a la majoria de serveis analitzats les que reben una puntuació més baixa.

Font: Elaboració pròpia

Serveis de subministraments

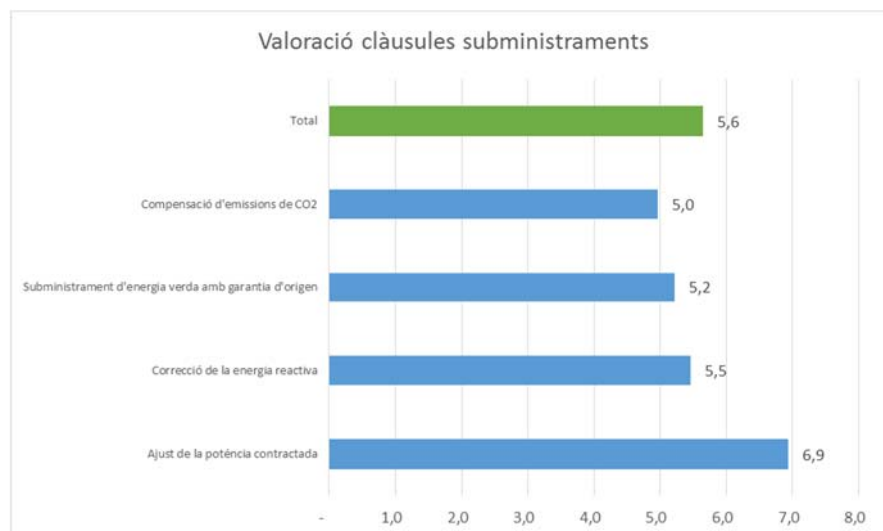
Els serveis de subministraments juntament amb els serveis de compres d'equipaments informàtics se situen a la cua dels serveis valorats pel grup per a la introducció de les clàusules mediambientals. En aquest cas destaca la baixa puntuació que obté en immediatesa i possibilitat de control, no sent tan rellevants variables com la factibilitat de la implantació o l'impacte en el preu final.

Font: Elaboració pròpia

Respecte de les clàusules concretes d'aquests serveis, el grup veu les referents a l'ajust de potència contractada les més factibles, molt per damunt de la resta que se situen en una puntuació similar.

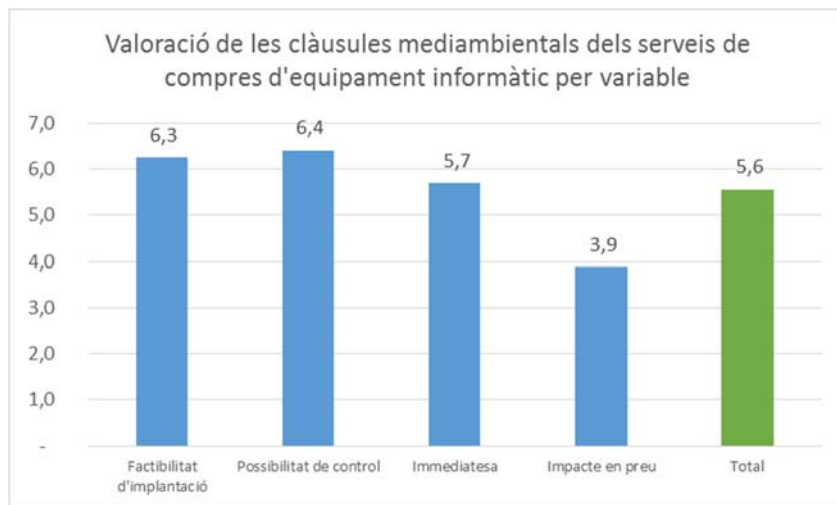
La clàusula que fa referència a la compensació d'emissions de CO2 són les que el grup veu amb més dificultat.

Font: Elaboració pròpia

Serveis de compres d'equipaments informàtics

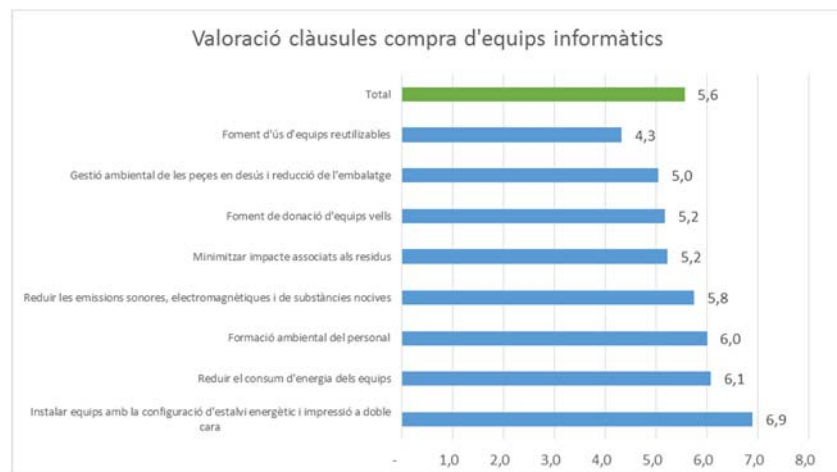
Les compres de serveis informàtics són el servei amb pitjor puntuació mitjana per part del grup. En aquest servei és molt destacable l'impacte que pressuposa el grup que tindran l'aplicació de les clàusules mediambientals proposades en els preus de compra. La valoració de l'impacte en preu en aquest servei és de llarg la pitjor de tots els serveis i, si excloem aquesta variable de l'anàlisi els serveis de compra d'equipaments informàtics, se situarien en la mitjana observada amb un 6,1 de nota.

Font: Elaboració pròpia

Respecte de les clàusules en concret per aquest servei cal destacar clàusules que alguns proveïdors ja estan aplicant actualment com són la configuració per defecte d'estalvi energètic o la impressió a doble cara o clàusules de reducció de consum dels equipaments i formació del personal del bon ús dels mateixos.

En canvi són les clàusules que tenen a veure amb el reciclatge i la reutilització dels equips les que reben en aquest cas pitjors valoracions per part del grup.

Font: Elaboració pròpia

10. Conclusions

- Amb l'aprovació de la nova llei de contractació pública i la seva obligada aplicació a partir de març de 2018, el sector salut ha d'adaptar els seus contractes a la nova llei i, per tant, ha d'entrar de ple en la introducció de clàusules socials i mediambientals en els seus plecs.
- La nova llei de contractació pública implica un canvi de paradigma, la contractació pública és ara una eina de polítiques públiques que ens permet incidir i transformar la societat.
- El sector salut és un sector amb tradició d'aplicar les noves pràctiques en totes les disciplines i disposa dels recursos necessaris per adaptar-se a la nova llei.
- Tot i això i degut a les importants novetats que implica la llei s'ha detectat la necessitat de formació i acompanyament en els canvis que s'han d'introduir. L'experiència d'aquest grup és un clar exemple d'eines que es poden posar a disposició de les entitats proveïdores de salut per facilitar el canvi.
- Els resultats del grup ens indiquen que la millor àrea per començar a introduir les clàusules socials i mediambientals són els que denominem contractació de serveis de bata blava o complementaris a l'assistència (neteja, alimentació, bugaderia, etc.). Els serveis de compres de productes presenten més dificultat i és on es poden introduir elements de compra d'innovació transformant la compra de productes en compres de serveis i resultats.
- Dins dels serveis de bata blava els que són més ben valorats pel grup per començar a introduir les clàusules socials i mediambientals són els de neteja i alimentació, tot i que l'obligació de compliment de la llei ens lligarà la seva aplicació al calendari de finalització de cada contracte.
- L'únic servei de compres que el grup valora, de forma positiva, la introducció de clàusules socials i mediambientals són les compres de material d'oficina.
- La variable analitzada (factibilitat, immediatesa, control i preu) que més preocupa en totes les clàusules és el possible impacte que aquestes poden tenir en el preu. Les consultes prèvies introduïdes per la llei i àrees on compartir coneixement i experiències entre els diferents actors de l'administració ajuden a disposar de més elements per detectar impactes reals en els preus que poden tenir efectes al pressupost de les entitats proveïdores de salut.
- Tot i la novetat que implica la nova llei, les notes mitjanes que dona el grup a la seva possibilitat d'implantació estan per damunt del 6 en ambdós casos i se situa per damunt del 7 si exclouem l'impacte de la variable preu, clarament per sota de la resta de variables analitzades.
- El sector, en definitiva, té els elements necessaris per afrontar i liderar el canvi que suposa l'aplicació de la nova llei de contractació pública.

11. L'opinió dels participants

Els diferents experts que van participar i treballar conjuntament amb el grup de contractació en salut ens donen la seva opinió respecte a l'experiència amb el grup, el seu apropament a la realitat del sector salut i els resultats del grup.

Francisco Blanco, Director de Coordinació de Contractació Administrativa de l'Ajuntament de Barcelona:

“Des de la Direcció de coordinació de contractació administrativa agraïm molt la participació en les diferents reunions del Grup de Treball de contractació pública en salut que han tingut lloc al llarg de l'any 2017.

Considerem que ha estat molt profitosa, doncs ens ha permès divulgar amb tota intensitat l'orientació empresa per l'Ajuntament de Barcelona cap a una compra pública estratègica i el contingut de les Guies de contractació pública social i ambiental així com del Decret de contractació pública sostenible aprovat el passat mes d'abril.

Hem tingut, per altra banda, l'oportunitat d'acostar-nos a un sector d'activitat que no coneixíem amb profunditat, la qual cosa ha esdevingut també un repte, i de copsar el gran interès que desperten les mesures que proposem entre les diferents persones participants en el grup.

Ha estat un plaer haver pogut resoldre dubtes i fer la nostra petita aportació en el canvi cap a una nova manera d'entendre i gestionar la compra pública amb la inclusió de mesures socials, ambientals i d'innovació.”

Mar Campanero i Sala, Programa Ajuntament+Sostenible, Àrea d'Ecologia Urbana Ajuntament de Barcelona:

“La invitació a participar en el Grup de treball de contractació del Sector Salut ha estat una oportunitat per presentar el [Programa Ajuntament+Sostenible](#) en general, i per aprofundir en els aspectes més rellevants per al sector, de la Guia de contractació pública ambiental i les Instruccions tècniques de contractació sostenible.

Aquest 2017 ha estat un any important pel Programa Ajuntament + Sostenible: el passat mes de novembre més de 200 treballadors municipals es van trobar per participar en la Jornada Ajuntament + Sostenible, celebrant els 15 anys del Programa A+S, i sobre per poder reflexionar cara el futur. En aquesta jornada es va poder constatar com un amplí ventall de d'àrees municipals estant incorporant de forma efectiva els aspectes ambientals en el seu funcionament regular.

Participar en el Grup de treball del Sector Salut ha permès ampliar el radi d'acció del Programa A+S. Amb cada nova reunió s'ha fet un pas més endavant, assentant una bona base de treball per als aspectes ambientals identificats com a prioritaris en la contractació del sector: alimentació, neteja, manteniment i bugaderia.

Esperem que ben aviat es puguin també visualitzar resultats ambientals positius en el Sector Salut de la ciutat, especialment en aquells organismes amb participació municipal com el Consorci Sanitari de Barcelona, el Parc de Salut Mar o l'Agència de Salut Pública de Barcelona.”

Paula Hors Comadira, Cap del Servei agregat de Contractacions Administratives del Consorci de Salut i d'Atenció Social de Catalunya.

“Des del Consorci de Salut i d'Atenció Social de Catalunya i, en especial, des del Servei Agregat de Contractacions administratives, en base a la seva experiència en l'assessorament i actualització en l'aplicació de la normativa de contractació pública a diferents entitats associades del sector salut i social de Catalunya, valorem molt positivament la iniciativa en la creació del Grup de Treball de contractació del Sector Salut durant l'any 2017.

La Llei 9/2017, de 8 de novembre, de contractes del sector públic, obliga, i alhora possibilita, a les entitats subjectes a l'aplicació de la Llei, incorporar aspectes socials i ambientals en les diferents licitacions, amb l'objectiu d'aconseguir una compra pública estratègica i socialment responsable.

La creació del Grup de Treball de Contractació del Sector Salut ha possibilitat obrir aquest camp -a través de les experiències i guies de l'Ajuntament de Barcelona i de tots els participants en el grup - a entitats tant rellevants com son les entitats del sector salut, amb l'objectiu – ja posat a la pràctica - que aquestes comencin a incorporar criteris socials i ambientals en les seves licitacions.

És per això que agraeixo enormement la possibilitat d'haver participat en aquest grup, del que en destaco la gran professionalitat de tots els participants i el contingut de cada una de les sessions, juntament amb la guia final que, de ben segur, serà de gran utilitat per a totes les entitats del Sector Salut.”